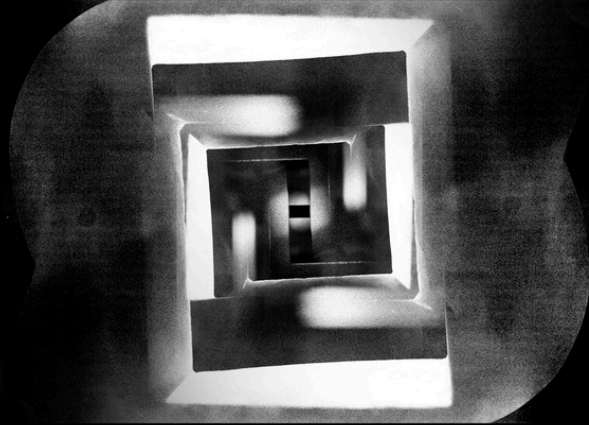

GÖRENCE

AYLIK E-DERGİ

SANAT VE FELSEFE İLE
DÜŞÜNMEK

- *Fotoğraf*
- *Sinema*
- *Müzik*
- *Şiir*
- *Mitoloji*
- *Tarih*
- *Video*
- *Sergiler*
- *Haberler*

SAYI 34

Haziran 2025

GÖRENCE E-DERĞİ

Genel Yayın Yönetmeni

PROF. DR. SALİH FEHMİ KATIRCIOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

DR. ECZ. YELDA AKILLIGÖZ

Düzeltili

DR. ECZ. YELDA AKILLIGÖZ

Sayfa Tasarım / Dizgi

DR. ECZ. YELDA AKILLIGÖZ

Yayın, Yönetim ve Yazışma Adresi

Tel : +90 5469383878

E-posta : soyutfoto@gmail.com

Web Site : www.imgezen.com

GÖRENCE E-Dergi, sanal ortamda aylık olarak yayımlanmaktadır. Dergi, Basın-Yayın yasalarına uyar.

GÖRENCE E-Dergi'de yer alan yazı, görsel ve sesli içerikten sahipleri sorumludur.

Her hakkı saklıdır. Bu Dergide yer alan içeriğin tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden çeviri ya da orijinal haliyle yayımlanamaz.

Dizgi Tarihi : 01.06.2025

Kapak fotoğrafı, Prof. Dr. Salih Fehmi Katircioğlu'na aittir.

www.imgezen.com

GÖRENCE E-DERĞİ

İÇİNDEKİLER

04

ÖN SÖZ

05

MİTOLOJİDE METİS

Prof. Dr. Salih Fehmi Katırcıoğlu

08

FOTOĞRAF SANATININ İHTİYAR DELİKANLISI:
ALİ HİKMET VARLIK - TANITIM VE RÖPORTAJ*Dr. Ecz. Yelda Akıllıgöz*

32

FOTOĞRAFIN DANSI / DANSIN FOTOĞRAFI
FOTOĞRAF SERGİSİ*Ali Öz*

40

TÜRKÜLER YANMAZ... YÜREK DAYANMAZ...

Prof. Dr. Zühre Şentürk

42

PATAGONYA GEZİ FOTOĞRAFLARI

Halil Sarıışık

49

VAKUR HAYAT

Uzm. Dr. Elif Koçan

53

FOTOĞRAFÇILIKTA
BAKMAK VE GÖRMEK ÜZERİNE*Hasan Atabaş*

61

BİR FOTOĞRAF (DİJİTAL) BİR YORUM

Farshad Ghadiani

62

FOTOĞRAFLARLA
SANTA BARBARA VE SOLVANG GEZİ NOTLARI
Özlem İleri

71

ŞERİFE ANNE'NİN İNCİLERİ

Serenad Altan

75

YAĞLI BOYA RESİM ÇALIŞMALARI

Fevziye Sayarı (Çelist)

82

YAZI / ŞİİR

*Asuman Figen Tümer**Banu Duman**Fazilet Kırtay**Güler Özçelik**Işıl Boyacıoğlu**Mine Dönmez Ölçer**Dr. Murat Aydın**Özcan Kekeç**Prof. Dr. S. Fehmi Katırcıoğlu**Tansu Sarıtaylı**Tekin Deniz**Dr. Ecz. Yelda Akıllıgöz**Yılmaz Altınok**Zeliha Altındal*

96

DERGİ, KİTAP, YAZAR / ANKARA'DA SANAT

*Douglas Harper**Victor Burgin**Adrian Johnston**Catherine Malabou*

97

SANAT DÜNYASI / VEFAT

ÖN SÖZ

Değerli fotoğraf dostları,

İklimlerin hızlı değişikliği, mevsim gelenekleri dışında renklerin alışkanlığımızın dışında farklılıkları, fotoğrafçıya farklı heyecanlar verirken; hızla gelişen teknolojinin görüntüyü yakalamadaki ustalığı, algılarımızın yapay zekayla şekillenmesi, doğalın dışına kayan eğretilenmiş bir yaşamın gizemsel ip uçlarını veriyor.

Fotoğrafçı kişiliğini dikkatle incelediğimiz zaman analog dönemlerle dijital dönemlerin fotoğrafçısının farklı kişisel özelliklerini de fotoğraf sanatıyla birlikte görüyoruz. Yaşamın temel çelişkileri, varoluşun insani açılımı bizlere gerçek dışı bir rüya aleminin işaretlerini veriyor. Dünyanın söylenceleriyle insan aklı duygularıyla gerçekleştirdiğimiz görüntüler bugün yapay zekayla harmanlanıyor. İnsan giderek fotoğrafın etkin bilişselliğinden uzaklara gidiyor. Bu nedenle bir yaşamın var olduğunu sanal gerçeklikten asıl gerçekliğe dönüşün temel olduğunu bilen bir fotoğraf anlayışını temsil ediyoruz.

Giderek pahalılaştan, bir amatör fotoğrafçı için sağlanması zor kameralar, bizlere heyecan verse de analog fotoğrafın siyah beyaz dünyasında kendimizi bulmak istiyoruz. Bu nedenle var gücümüzle fotoğrafı sevdirmek için çalışırken aynı zamanda siyah beyaz fotoğrafın özgün büyüyle alımlayıcıları tanıştırmak istiyoruz. Biliyoruz ki gerçeklerin izinde varılan hakikat bir sonraki hakikatin kilit taşı niteliğindedir. Amatör fotoğrafçılar olarak vardığımız her kilit taşının altındaki taşların asıl olduğunu bilerek yücelen değerler sistemi içinde anlam arıyoruz.

Ruhumuzun giderek şekillenen imgelerinde fotoğrafı bulmak ve fotoğrafla yürümek için fotoğrafçılara ve fotoğraf severlere selam olsun.

Güzel günler dileğiyle.

Prof. Dr. Salih Fehmi KATIRCIOĞLU

Prof. Dr. Salih Fehmi KATIRCIOĞLU*

M İ T O L O J İ D E M E T İ S

Metis, eski Yunan dininde ve mitolojisinde bilgelik, öğüt ve derin düşüncenin Olimpos öncesi tanrıçası ve Oceanidler'in bir üyesiydi. Tanrıların kralı Zeus'un danışmanı ve ilk karısı olmasıyla dikkat çeker. Önce kardeşlerini babaları Kronos'un midyesinden kurtarmasına yardım etmiş, daha sonra kızı Athena'nın, babasından daha güçlü bir oğul doğuracağı kehanetinden sonra hem anneyi hem de çocuğu yutan Zeus'un alnından kaçmasına yardım etmiştir.

M.Ö. 5. yüzyılda Yunan felsefesi döneminde Metis, bilgeliğin ve derin düşüncenin ilk tanrısı olmuştu, ancak adı başlangıçta "büyülü kurnazlık" çağrışımı yapıyordu ve Homeros şiirlerinde Metieta (Antik Yunanca: Μητίετα, lit. 'bilge danışman') olarak adlandırılan Zeus'un "kraliyet metis'i" kadar Prometheus'un hilebaz güçleriyle de kolayca eş tutuluyordu. Stoacı yorumcular Metis'i "tedbir", "bilgelik" veya "bilge öğüt"ün somutlaşmış hali olarak alegorize ettiler ve Rönesans'ta bu şekilde miras alındı.

<https://olympioi.com/greek-gods/metis>
(Erişim 30.05.2025)

Yunanca metis kelimesi bilgelik ve kurnazlığı birleştiren bir nitelik anlamına geliyordu. Bu nitelik son derece takdire şayan kabul ediliyordu, kahraman Odysseus bunun somutlaşmış haliydi, örneğin Poseidon'un oğlu Polyphemus'a karşı böyle bir strateji kullanmıştı. Klasik dönemde, metis Atinalılar tarafından Atinalı karakterinin dikkate değer özelliklerinden biri olarak kabul ediliyordu.

Metis, Titanlar Oceanus ve Tethys'in 3000 kızından biri olan bir Oceanid'di ve sayıları 3000'i bulan nehir tanrıalarının kız kardeşiydi. Metis, kuzeni Zeus'a, evrenin en yüce hükümdarı olan babası Cronus'un kardeşlerini - Hestia, Demeter, Hera, Hades ve

Poseidon - kusmasını sağlamak için kusturucu bir iksir verdi; babaları, devrilme korkusuyla yutmuştu. Zeus ve kardeşleri Titanlar ve Olimposlular arasındaki 10 yıllık savaş olan Titanomachy'yi kazandıktan sonra, Metis'in peşine düştü ve evlendiler.

Metis, Zeus için hem vazgeçilmez bir yardımcı hem de bir tehditti. Onunla yattı, ancak hemen sonuçlarından korktu, çünkü Gaia ve Uranüs tarafından Metis'in annesinden daha bilge bir kız, ardından babasından daha güçlü bir oğul doğuracağı ve sonunda Zeus'u devirip onun yerine kozmosun kralı olacağı kehanetinde bulunulmuştu. Bu sonuçları önlemek için Zeus, Metis'i kandırarak kendini bir sineğe dönüştürdü ve hemen onu yuttu. Ancak, Metis'in Zeus'un zihninde büyüttüğü ilk ve tek çocukları Athena'ya hamileydi. Metis, Zeus'a bir yönetici olarak tavsiye vermeye devam ettiği bu konumdadır.

Athena tamamen büyüdüğünde, Metis kızı için cüppeler, bir zırh, bir kalkan ve bir mızrak yaptı ve kızı mızrağını ve kalkanını birbirine vurarak babasına korkunç bir baş ağrısı verdi. Kısa süre sonra Zeus baş ağrısına daha fazla dayanamadı ve demirci tanrı Hephaestus'a -şimdi kraliçesi olan Hera'nın oğlu- kafasını kesip Triton nehrinin kıyılarında ne varsa dışarı atmasını söyledi.

Yunan Bilgelik Tanrıçası Athena

https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Bilgi_tanr%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1n_tanr%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1n_listesi
(Erişim 30.05.2025)

Athena, Zeus'un zihninden tam yetişkin olarak çıktı, annesinin kendisi için yaptığı zırhı giymişti. Kısa süre sonra bilgelik, savaş ve zanaat tanrıçası yapıldı. Ama Zeus, Hera'dan ayrı olarak Ocean ve Tethys'in açık yanaklı kızıyla yatıyordu... Metis'i aldatıyordu, oysa o çok bilgeydi. Ama Zeus onu elleriyle yakaladı ve karnına koydu, çünkü yıldırımından daha güçlü bir şey doğurabileceğinden korkuyordu: bu yüzden yükseklerde oturan ve eterde yaşayan Zeus onu aniden yuttu. Ama o hemen Pallas Athena'yı gebe kaldı: ve insanların ve tanrıların babası, Triton nehrinin kıyısında başı aracılığıyla onu doğurdu. Ve Zeus'un iç kısımlarının altında saklı kaldı, hatta Athena'nın annesi, doğruluk işçisi, tanrılardan ve ölümlü insanlardan daha bilge olan Metis bile.

Theogony'deki bir şerhçiye göre, Metis istediği zaman şeklini değiştirme yeteneğine sahipti. Zeus onu kandırdı ve hamile karısını bir πικρᾶν[a] (pikràn)'a dönüştüğünde yuttu. Keightley'nin belirttiği gibi, πικρᾶ ("acı") bu bağlamda çok az veya hiç anlam

ifade etmiyor ve bunun yerine çeşitli şekillerde μῦσαν (muîsan, "sinek" anlamına gelir) veya μικρὰν (mikràn, "küçük şey" anlamına gelir) olarak düzeltilirdi.

Apollodorus'a göre Metis, Zeus tarafından tecavüze uğradı ve Zeus onu takip ettikten sonra ondan kaçmak için birçok biçim değiştirdi. Aynı mitin alternatif bir versiyonu, Metis yutulmadan önce Athena'nın babası olarak Zeus yerine Cyclops Brontes'i gösterir.

Zeus ve Metis

<https://www.soylentidergi.com/metis-hikmet-tanricasi/> (Erişim 30.05.2025)

Athena'nın Doğuşu (R.A. Houasse 1645 - 1710)

<https://www.arkeorehberim.com/2018/02/zekas-erkegin-benligine-hapsedilen-kadin-metis.html> (Erişim 30.05.2025)

Hesiod'un anlatımı, Metis'i Eros'la birlikte ilkel kozmojenik güçler olarak tahtına oturtan Acusilaus ve Orfik gelenek tarafından takip edilir. Platon, Poros'u veya "yaratıcı ustalığı" Metis'in oğlu yapar.

Zeus'un Metis'i yutması ile Cronus'un çocuklarını yutması arasındaki benzerlikler birçok bilim insanı tarafından belirtilmiştir. Bu ayrıca üremeyele ilgili bazı tartışmalara da yol açmıştır mitler üzerine.

Dr. Ecz. Yelda AKILLIGÖZ*

Her ne kadar kendisine “İhtiyar Delikanlı” diyorsa da Sayın Varlık, fotoğraf camiasının genç delikanlılarından. Yıllardır içinde bulunduğu camiada katıldığı etkinliklerin yanı sıra fotoğraf alanında verdiği hizmetlerle de ön plana çıkmakta. Varlık, fotoğrafçılığının 55.yılında. Yarım asrı geçkin fotoğraf yaşamını doğduğu şehir Balıkesir’e adanmış. Alçakgönüllü kişiliği, güzel ilişkileri ile Balıkesir halkı tarafından tanınıyor ve çok seviliyor. İlişkileri, fotoğraflarında sabitleniyor ve büyük bir arşivle bizlere sunuluyor. Biz fotoğrafçılara örnek teşkil ediyor. Varlık’ın somut şehir görselleriyle birlikte özellikle şehrin öznesi insan ruhunun izlerini portre çalışmalarında görüyoruz. Şehir karmaşasını ve insan objesini renklerin farklı dilinden kurtardığına, öz ve biçimin vurgulandığı çalışmalarının çoğunluğunun siyah-beyaz tercih edildiğine şahit oluyoruz. Balıkesir’in Sanat Fotoğrafçısı olarak tanınan sanatçının çabalarının, Balıkesir’de fotoğrafı sevdirmeye amacına ulaştığını söyleyebiliyoruz; objektifine odaklanan gözlerin yansıttığı samimiyetten bunu anlayabiliyoruz.

Görence Felsefe/Sanat Dergimizin bu sayısında sanatçı Ali Hikmet Varlık’ın yaşamına, fotoğraflarına, “Gördüğüm; İNSAN...” adlı albümüne, albümünde fotoğraf sanatçıları tarafından yapılan kritiğe ve yapmış olduğumuz röportaja yer verdik.

FOTOĞRAF SANATININ İHTİYAR DELİKANLISI ALİ HİKMET VARLIK

f: Sadık Üçok

“Ben, yaşamda varolan gördüğüm gerçeğe ilgileniyorum, ve gerçeği fotoğraf aracılığı ile doğrudan gösteriyorum. İnanıyorum ki; “gerçek” daha ilginç daha etkili ve daha anlamlı...”

1952 yılında Balıkesir'de doğdu. Necatibey İlk öğretmen Okulu ve Necatibey Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü üstün başarı ile tamamladı, Türkçe öğretmeni oldu.

1970 yılında Fotoğraf ile ilgilenmeye başladı.

Ses Mecmuası'nın Türkiye Liselerarası Fotoğraf Yarışmasında 1.cilik ödülü olan "Altın Kamera Ödülü"nü, yine Robert Koleji

Ali Hikmet VARLIK

Fotoğrafçılık Kulübünün düzenlediği Türkiye Liselerarası Fotoğraf Yarışmasında üst üste iki yıl birincilik ve ikincilik ödülleri aldı. Fotoğrafları Onat Kutlar'ın başkanı olduğu İstanbul Türk Sinematek Derneği Salonu'nda sergilendi.

1974 yılında İstanbul'da fotoğraf sanatçısı Gültekin ÇİZGEN ile birlikte çalıştı.

Fotoğraf ve biyografilerine; Ana Britanica Ansiklopedisi, Türkiye'de Kim Kimdir Ansiklopedisi, Temel Britanica Ansiklopedisi, İstanbul Ansiklopedisi (Kültür Bak.ve Tarih Vakfı), Plastik Sanatçılar Ansiklopedisi (Prof. Kaya Özsezgin), Görsel Ansiklopedisi, Compton's Genel Kültür Ansilopedisi yer verdi. Köylerdeki; Köy odası, köy kahvesi, köy ilkokulu, köy meydanı gibi yerlerde fotoğraf sergileri ve diapositif (slayt) gösterilerini Yunus Emre, Karacaoğlan, Pir Sultan Abdal ve Köroğlu'ndan deyişler eşliğindeki müzik sunumları ile bütünleştirdi.

İstanbul, Ankara ve İzmir'deki Fransız, Alman, Amerikan, İngiliz ve Avusturya gibi yabancı kültür merkezlerinde de fotoğraf sergilerini sergiledi ve diapositif fotoğraf gösterilerini sundu.

1978 yılında BASAF (Balıkesir Sanat Fotoğrafçıları Derneği)'in ilk kurucu üyesidir ve Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev yaptı.

Türkiye'nin ilk ve tek fotoğraf müzesi olan Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi'nin ve Mehmet Emin Tan Fotoğraf Kitaplığı'nın 2006 yılında Kurucu Yönetim Kurulu Üyesidir. Bu kuruluşları açmak ve çalışmaya başlatmak için maddi katkılarda bulundu.

Fotoğrafta, Balıkesir Kent merkezinde ve çevresinde tanıtmak, sevdirmek ve ilgiyi arttırmak için çalışmalar yaptı, çevre ilçe ve köylerde programlı ve sürekli olarak kendi olanakları ile fotoğraf gösterileri gerçekleştirdi.

Doğup, büyüdüğü ve eğitimini tamamladığı Balıkesir de fotoğraf çalışmalarını sürdürmektedir. Asıl uğraşısı Fotoğrafçılık ve Gazetecilik olan Ali Hikmet Varlık, "Doğrudan fotoğraf ve belgesel fotoğraf" tarzında fotoğraf çekmekte, fotoğrafta "Yaşanan Gerçekliği" yakalayıp, "doğrudan gösterme" ye çalıştığını, fotoğrafta "öz ve biçim" in bir bütün olduğunu vurgulamaktadır.

Web: www.alihikmetvarlik.com.tr

Fotoğraflar (Gazete, Ansiklopedi, Albüm, Yıllık, Dergi)

- Görsel Büyük Genel Kültür, Ana Britannica, Temel Britannica
- Compton's Genel Kültür, Türkiye'de Kim Kimdir?
- İstanbul Ansiklopedisi, Seyit Ali AK'ın 25 Yıllık Fotoğraf Tutanağı kitabı
- Eczacıbaşı Fotoğraf ve Yeni Fotoğraf Dergisi (Gültekin Çizgen), 1978 ve 1980 Yeni Fotoğraf Yıllıkları
- Redhouse Yayınları 1978 "Çocuklar" Albümü, Prof. Güler Ertan'ın Fotoğrafi Albümü, GESAM Albümleri, Sanat Çevresi, Çağdaş Sanat Haberleri, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri ve Yeni Fotoğraf Dergisi Genç Fotoğrafçılar Özel Sayıları
- Milliyet, Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Asır Gazeteleri

Ödüller

- 1975 Robert Kolej Fotoğraf Kulübü, I.Türkiye Liselerarası "Dünyam" Fotoğraf Yarışması, II. Gümüş Plaket Ödülü
- 1976 Robert Kolej Fotoğraf Kulübü, II.Türkiye Liselerarası Fotoğraf Yarışması, II.Gümüş Plaket Ödülü
- 1976 Ses Mecmuası, Türkiye Liselerarası Fotoğraf Yarışması, I. Altın Kamera Ödülü

Basında Ali Hikmet Varlık

- Yırcalı, Ercan (2025). "Ali Hikmet Varlık: Balıkesir'in Görünmez Sanatçısı". *Balıkesirim Gazetesi*. <https://www.balikesirim.net/ali-hikmet-varlik-balikesirin-gorunmez-sanatcisi> (Erişim 19.05.2025).

Kitap ve Albümleri

- Gördüğüm; İnsan (Portreler) 2021
- Seyit Ali AK'ın 25 Yıllık Fotoğraf Tutanağı (Fotoğraf yazıları)

Sayın Varlık, fotoğraf camiasında değerli fotoğraf sanatçıları ile her zaman iletişim halinde olmuştur. Mütevazı kişiliği, gazeteciliği ve fotoğrafçılığı ile uzun yıllar önce başlayan dostluk ilişkilerini bireysel ve sanat platformunda halen sürdürmektedir.

Özellikle Balıkesir halkı ile yakın ilişkileri dikkat çekmektedir

Her daim usta öğreticisi olduğunu ifade ettiği fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen ile

Fotoğraf sanatçısı Alberto Modiano ile Fotoğrafevi'nde 2025 yeni yıl kutlamasında

Başpehlivan İsmail Balaban ile röportaj

SEVDAMIZ TAMIZ

1934 yılında, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Edremit'te 2. Ziyaretlerinde misafire aldığı baraklı konakları, restorasyonu tamamlanarak, **Atatürk Evi Müzesi** olarak, halkın hizmetine sunulacaktır.

Atatürk Evi

Kavay Milliye ruhuyla ve Edremit Halkının desteğiyle Edremit'te, Edremit Teşvikiyatı'nın alıp Türk Okuluna ilk ayağı basarak, her bir kavaylının gücünü birleştirerek, bu müzeyi "Cumhuriyet'i kurtarılan Kavay" ruhuyla "Ata Kavşağı ve heykeli".

SEVDAMIZ Edremit

Ata Kavşağı

Edremit Belediyesi Yardım Sesi Korosu'ndan Atatürk Türküleri konseri

14 Şubat 2019 Perşembe günü gerçekleştirilecek "Atatürk Evi Müzesi ve Ata Kavşağı" açılış programımızı onurlandırmanızı dileriz.

Kamil SAKA
Edremit Belediye Başkanı

Program:
14:00 - **Ata Kavşağı Açılışı** - Cennetayağı mah. İstasyon Cad. - Edremit
15:00 - **Atatürk Evi Açılışı ve Kokteyl-Tuzcumurat Mah. Çayıcı Konağı**
16:00 - "**Fidandan Sofraya Zeytin**" Fotoğraf Sergisi-Keyfen Köyü Kültür Merkezi
20:00 - **Atatürk Türküleri Konseri**-Şükri Tunar Kültür Merkezi

Atatürk Evi Müzesi ve Ata Kavşağı Açılış Programı

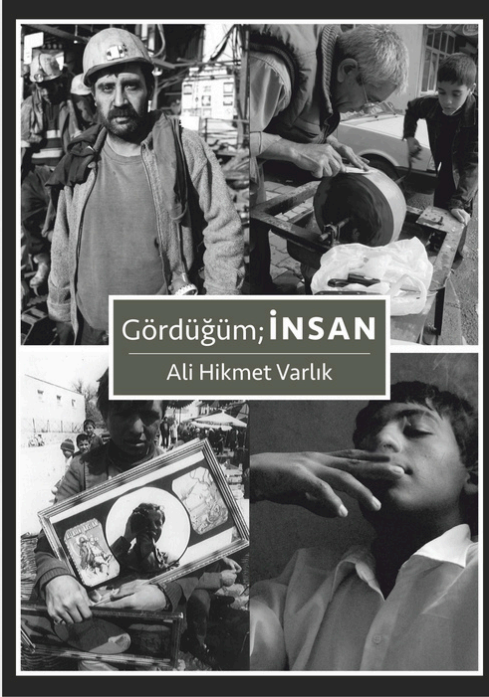

Fotoğraf Sanatında 51. Yıl

Ali Hikmet VARLIK
Gördüğüm; İNSAN...

Fotoğraf Albümü ve Fotoğraf Sanatçılarının Kritiği

“Gördüğüm; İNSAN...”

**Bana, Fotoğrafın teknik ABC 'si ile birlikte
İnsan'a, toplum'a, Hayat'a
Bakmayı / Görmeyi / Göstermeyi
öğreten ve beni sabırla eğiten,
sayın Gültekin ÇİZGEN'e
ithaf olunur.**

f: Ali Hikmet Varlık

Fotoğraf ustası Gültekin Çizgen,
asistanı Ali Hikmet Varlık'a
kitabını imzalarken

**Ali Hikmet Varlık'ın “Gördüğüm; İNSAN” adlı
albümünde sanatçı ve çalışmaları hakkında**

Salih KALAFATOĞLU

Ali Hikmet Varlık'la, İnsana Bakmak...

**“İnsan yüzü evrensel bir dile sahiptir. Aynı ifadeler,
dünyanın her yerinde geçerli ve anlaşılır anlamları
iletirler. Gerçekten de evrensel iletişim kurabilen tek
dilin bu olduğuna inanıyorum. Bütün anlam, gölgeleri,
tutku ve heyecan patlamalarının belirtileri, insan
anatomesinin bu bölümünde, yani “yüzde” toplanmıştır.”**

Dünyaca tanınan ve fotoğraf tarihine geçen ünlü “Göçmen Anne” fotoğrafını çeken Dorothea Lange portreyi böyle tanımlıyor.

Fotoğrafın ilk yıllarından günümüze dek gelen ve çeşitlendirilen iki temel türsel ayrım var. Bunlar, başlangıçta fotoğrafı Sanatsal/Resimsel (Pictorialist) ve Saf /Olduğu gibi (Purist) fotoğraflar ayrımı ile iki farklı temel bakış, ele alış ve iki farklı ifade biçiminin yer aldığı iki zıt alan olarak belirledi, ilerleyen yıllarda hem fotoğrafın teknik olanaklarının gelişmesi, hem de fotoğraf kavramı üzerinde düşünme, tartışma ve tanımlama ile oluşturulan “fotoğraf tarzı” belirlemelerine göre; tasarlanmış, düzenlenmiş, oluşumuna ve sonuçlarına müdahale edilmiş, yapay, aşırı estetize edilmiş fotoğraflar; “Kurmaca Fotoğraf”, hayatın akışı içinde oluşan, görüldüğü gibi yalın, müdahale edilmeden, direkt olarak çekilip saptanmış ancak temel estetik kurallarına da sahip fotoğraflar; “Doğrudan Fotoğraf” olarak belirlendi. Hayatın içinde yaşanan gerçekliği ve insanın durumunu görüp, müdahale etmeden yakalayıp, göstermeyi hedefleyen doğrudan (straight) fotoğraf Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de kabul görek gelişimini sürdürdü.

1970 yılından bu yana fotoğraf çalışmaları yapan ve fotoğrafa gönül vererek onu bir yaşam biçimi olarak seçen Ali Hikmet Varlık “Doğrudan Fotoğraf” alanında ürünler veren bir fotoğraf sanatçısı. Doğup, büyüdüğü ve halen yaşamını sürdürdüğü Balıkesir kenti ve çevresinde sıradan insanın gündelik hayat içindeki konum ve durumlarını konu edinen Ali Hikmet Varlık’ın fotoğrafları, özellikle çektiği portrelerle “doğrudan fotoğraf” ın bütün özelliklerini taşıyor. “Gördüğüm; İNSAN” isimli bu ilk albüm de yer alan fotoğraflar da ki İnsan yüzleri, yaşam içindeki varoluş gerçekliklerini, kendi bakışları üzerinden taşıdıkları anlamlar ile doğrudan sunuyorlar.

Ali Hikmet Varlık, yaşamın gerçekliğinden kaynaklanan ve bu gerçekliği “insan yüzü” üzerinden olanca doğallık, içtenlik ve etkileyici bir sahicilikle yakalayıp bize “göstermeyi” başarıyor. Varlık, ileti aktaracak olan fotoğraf ın “uygun ve doğru yerden, tam zamanın da görme ve gösterme” eylemi olduğunu bildiğinden, insan yüzlerinin taşıdığı binbir anlamı aktarırken bir başka gerçekliğin de altını çizer; “Fotoğraf” çekildiğin de yaşanmakta olan gerçek, kaydedildiği için ancak “Gerçek” olur, ve aktardığı anlam ile değeri kazanır, yoksa yaşanan zaman içinde hızla ve sessizce kaybolup gider.

Ali Hikmet Varlık, İnsan’ a bakıp, görerek; “İnsan yaşamının, gerek “yüz” ler de gerekse “durum” lar da yaşamakta olduğu gerçekliği ve anlamını, fotoğrafla kaydederek, bizlere “doğrudan gösterme” yolunda sağlam adımlarla ilerliyor.

Burçak EVREN

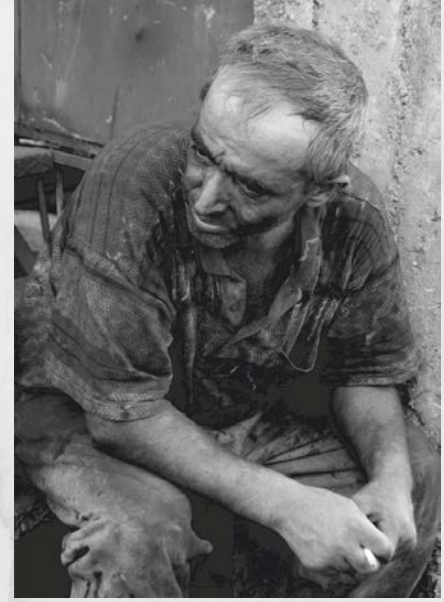
Bir fotoğraf sanatçısının dünyasına hemencecik, hele hele kendinize ait, doğrulukları her ne kadar kanıtlanmışsa kanıtlanın bilgi ve birikimle, balıklama dalamazsınız. Yani kendi doğrularınızın yoğunluğunda onunkini ıskalarsınız...

Her sanatçının klasik ve de alışıldık bir deyimle kendine özgü bir dünyası vardır. O dünyaya yakınlık ya da uzaklık, onun bu dünyasına nesnel bakış açınızı etkilemediği sürece bir sorun

olmaz. Ama ille de onun yapıtlarına yansıyan düşüncesini ve de estetiğini kendi dünyanıza uymaya zorlar ya da uymadığı için tümüyle yadsır ya da benimserseniz, işte o zaman nesnel bir değerlendirmeden söz etmek olanaksız olur.

Gereksiz ya da yakışmayan, karşılığını bulmayan, ele aldığınız sanatçının yaşam tarzı ile yapıtlarının özüne dokunmayan, gereksiz söz dizilerinden oluşan şablonumsu övgüler, inanın en sert ve de acımasız eleştirilerden daha aldatıcı ve daha yıkıcıdır iki yüzlüdür.

Ali ideolojik skaladaki –belki de dünya görüşü demek daha doğru olur- yerini belirlemek çok zor bir şey değil. Yaşam tarzıyla peşine takıldığı konu ve kişilere bakıldığında yalnızca ip uçlarını değil, doğrudan doğruya kendini ele veriyor. Emekçiler, yorgun işçiler, yaşamın kıyısındakilerle başındakiler, yani çocuklar, emekle kör umudun arasına sıkışıp kalanlar vs... Ali mi bunların peşine takılmış yoksa onlar mı her daim Ali'nin önüne çıkmış bilinmez... Kah yüz yüze gelmiş bu insanlarla ya da arkalarından baka kalmış...

Onun fotoğraflarında her şey siyah-beyaz...Griliklere yer yok. Belkisiz, amansız, sade ve gereğinden fazla yalın... Tek anlatımlık hikayeler... Hikayesinin hiçbir yeri gizli ya da kapalı değil... Her şey ortada... İster başından başlayıp okuyun, ister sonundan... İnanın hiçbir şey değişmiyor...

Kimi fotoğraflarının değil, tümüne yakınının kadrablari bildik, ezberledik hiç norma uymuyor... estetik ölçü ve değerlerin kullanımı da içeriksel yaklaşımlarındaki kendine özgünlükten pek farkı yok. Kendini zorlamadan, bildiği, düşündüğü gibi çekiyor... onun tarzı bu beğenir ya da beğenmezsiniz... orası yine size kalmış...

Ali Hikmet Varlık'ın fotoğraflarının tümüne yakını tek okumalık... Pek farklı okumalara yelken açmıyor... Zaten açması da gerekmez... Ama başka okumalara yönelik bir çaba harcarsanız da sizi yanıtızsız bırakmıyor. Örneğin bluğ çağındaki şık giyimli delikanlının fotoğrafında olduğu gibi ....

Konumlandığı yer ile çevresiyle aykırılık taşıyan bir görünüm içinde...Kirlenmeye ve kirlletilmeye uygun bir çevrede (tekinsiz, çamurlu, su birikintileri, yalnızlık, biraz da yoksulluğun rengi ile kokusu vs...) hemen fark edilen lekesiz tertemiz beyaz gömleği, üzerindeki fark edilmeyi zorunlu kılan albenili yanar dönerli takım elbisesi ve jöleli duygusunu uyandıran yukarı kalkık saçlarıyla nedense tek ayak üzerinde poz veriyor. Sanki böylesine bir çevrede yapayalnız, kirlenmeden, kirlletmeden, ayaklarının üzerinde durup yaşamak sanıldığı gibi kolay değil dercesine... Kirlenmeye açık bir ortamda kirlenmeden kendini görünür kılan gösterişli kirlletilmemiş giysiler içinde tek başına, tek ayak üzerinde durmak kolay değil dercesine...

Derdin yoksa öykün de olmaz derler ya, o da hep öykünün peşinde.... Çünkü derdi bu... Kelimelere sığdıramadığı her bir şeyi, takılı kaldığı çevresinin bir yerlerinde yakalamaya

çalışıyor... Hani ustaların ustası Ara Güler'in (toprağı bol değil, çok ama çok bol olsun) "... istediğim fotoğrafı henüz çekmedim..." deyip de, neydi o diye soranlara, "bilseydim zaten çekerdim..." dediği gibi...

Ali Hikmet Varlık'ı gençken, çok gençken amatörlüğe adımını henüz atmamışken tanımuştum.... Onca yıldır heyecanından, fotoğrafa olan saygı ve sevgisinden hiçbir şey yitirmemiş.... Dünya görüşü olarak da hep aynı yerde, aynı arayışta... Dilerim ki bu birliktelik, hiç bitmesin... İlk yıllardaki coşkusuyla sürüp gitsin...

Siyah-beyazla yeldeğirmenlere savaş açan kaç kişi kaldı aramızda...

Gültekin ÇİZGEN

Yaşam bir yolculuktur.

Sanat bir yolculuktur.

Ve sanat yoktur.

Sanatçı vardır.

Ve sanat sanatçılardan öğrenilir.

62 yıldan beri sanat yolunda koşturan ben

Yolculuğum zaman zaman Ali'nin yoluyla kesişmiştir.

Sanatla uğraşmak

Tabii ki fotoğraf sanatıyla da uğraşmak.

09.00- 17.00 arası bir uğraş değildir.

Çünkü sanat yolundaki kişi başarının peşindedir.

Ve bir yola çıktımı da, başarmak mecburiyetindedir.

Ben böyle düşünüyorum.

Böyle biliyorum.

Ali Hikmet Varlık da bir yolcu.

Şimdi de tüm yapıp etmelerinden süzülüp gelen bir yol hikayesi sayılması gereken, ara toplam, basılı bir fotoğraf albümüyle karşımızda. Ve yolculuk devam ediyor...

Ve de etmeli...

Ne demiştik; yaşam ve sanat bir yolculuktur.

Bunların tay gitmesi, yani yan yan gitmesi ne güzel bir şey.

İyi yolculuklar

Muhabbetle.

VARLIK'ın var oluş serüveni.

Asker iseniz, ya da denizci veya sanatçı; özel bir düzlemde “uzun yolun yolcusu”sunuz demektir.

Ali Hikmet VARLIK da 50. yıla yaklaşan ve aralıksız-yoğun bir biçimde uğraş verdiği fotoğraf sanatının “uzun yolcusudur”.

Türkiye'de yayınlanmış birçok yayının bir yanında, biyografisi ya da fotoğraflarını görmek olasıdır. Bu durum; bir yanı ile fotoğrafçılığın, diğer yanı ile gazete muhabirliğinin yansımasıdır. Bu iki alandaki çalışmalarını halen, doğduğu Balıkesir'de sürdürmektedir.

Ki; Türkiye'mizin eski ve köklü derneklerinden biri olan BASAF'ın kurucularından olma onurunu da gururla taşımaktadır.

Ali Hikmet'in fotoğraflarının öz konusu insandır. İnsanı; onun içinde bulunduğu mekan ve de içinde olduğu eylem ile birlikte gösterir bize. Ve ağırlıklı olarak da siyah beyazdır. Bu teknik tercihi, çoğu zaman öz ile uyumlu-destekleyici bir etki yaratır ki; madenciler çalışması buna örnektir.

Bu son albümü, bir anlamda bu tekniğe bir teşekkür olarak “Gördüğüm; İNSAN” ismini taşıyor ve yine insan odaklı.

Ancak bu sefer, albümde yer alacak insanların tamamına yakını, çevresindeki bağlamından koparılmış tek ve öz öge olarak öne çıkarılmış haldedirler. Bu yapı, bir anlamda; “sadeleştirme” olarak da yorumlanabilir. Öz olanın “var olmak” ya da varlık'ın “öz nesne” olduğu bir anlayışın fotoğrafik halidir.

Dünyanın, dolayısıyla da Ülkemizin yaşadığı bu salgın döneminde, hemen herkesin elini-ayağını çektiği bir zamanda, yeni bir kitap-albüm-yayın çıkarmak girişimini takdire ederek kutluyorum.

Geleceğe bir “görsel miras” bırakma kararı, gelecek zamanlardaki araştırmalarda değerini bulacaktır

VARLIK nedenini özverili bir biçimde sürdüren “uzun yolun yolcusu” Ali Hikmet VARLIK'ı kutluyorum.

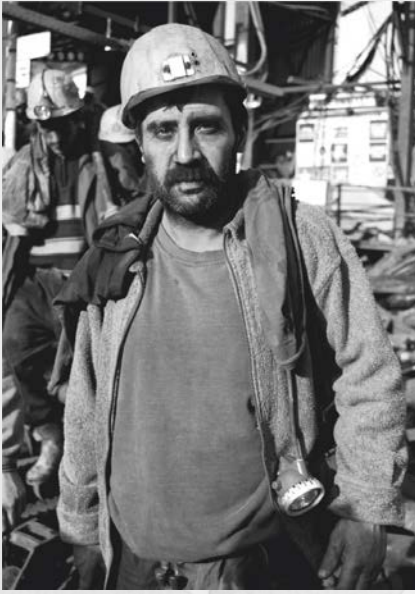
Dün, yarın ve bugün.

1980 öncesi Fotoğraf Derneklerimiz bir elin parmak sayısı kadar, tahmin edersiniz ki bu dernekler ülkemizin en büyük kentlerinde ve her kentte birer adet.

Fotoğraf kitaplarının sayısı da çeviri olanlarla birlikte bir elin parmaklarını geçmez, Tekst metinler elden ele çoğaltılarak yararlanılıyor.

Yeni Fotoğraf isimli bir dergimiz var, yaşamını sürdürmeye çalışıyor.

Fotoğraf akademik eğitiminin henüz başlangıcındayız, yeni yeni düşünölmeye, uygulamalara başlanılıyor.

Şimdilerde teknolojinin gelişimi ve pazar arayışları, teknolojik bir faaliyet alanı olan fotoğrafı da, fotoğrafçıların bile hayal edemediği bambaşka yerlere taşıdı.

Bugün; başlangıçtan günümüze fotoğrafa dair genel görüntüyü olması gereken yere koyup, geçmiş gelecek ilişkisini nasıl oluşturacağımızı ve fotoğraf birikimimize nasıl sahip çıkacağımızı bile bilmez durumdayız.

Bu bilinmezlikte alınan haberler umudun yeniden yeşermesine vesile oluyor.

Ali Hikmet Varlık fotoğraf birikimine yer vereceği bir kitap yapmaya çalıştığıının bilgisini verince yeniden heyecanlandım.

Heyecanlandım, çünkü neyiz var neyiz yoksa tüm fotoğraf birikimimizin gelecek kuşakların incelemesine, araştırmasına, yararlanmasına açık bir şekilde derlenmiş olması umudumu

ytirmemeye çalışıyorum.

Bu umuda yönelik genel olarak bir şey yapamamanın ezikliğini ve utancını, fotoğrafçıların tek tek yaptıkları, yapabildikleri kitap, web sitesi vb. çalışmalar biraz olsun azaltıyor. Bu etki bireysel çözümleri benimsediğim şekliyle yorumlanmamalı, birey olarak yapabileceklerimizin, genel sorunumuza katkısının çok az olduğunu bilmekteyim.

Ali Hikmet Varlık'a bu heyecanı yeniden yaşamamı sağladığı için çok teşekkür ediyorum.

Yıl 1978, Yeni Fotoğraf Dergisi Ocak/Şubat 28/29 sayısı ve bu sayıda Ali Hikmet Varlık, Ayhan Erolgil, Fikret Otyam, İbrahim Demirel, Lütfi Özgünaydın, Seyit Ali Ak, Sinan Çetin'in de fotoğrafları var. 42 yıl sonra bugün bu kişilerden üçü artık aramızda değil. Döneme yönelik sayılabilecek fotoğraf isimlerinin çoğunluğu Fotoğraf derneklerimizin de bulunduğu büyük kentlerimizden, Ali Hikmet Varlık Balıkesir'den, Lütfü Özgünaydın (Eğın) Kemaliye'den birikime katkı vermeye ve fotoğraf dünyamızla iletişim kurmaya çalışanlardan.

Fotoğraf kadrolarımızın fotoğraf birikimlerinin yarınlar ile ilişkisini çok önemsiyorum ve buna katkı veren tüm çalışmalara saygı duyuyorum.

Ali Hikmet Varlık çalışmalarının, fotoğraf belleğimizde kalıcı yer almasını önemsiyorum.

Darısı tüm fotoğraf kadrolarımızın başına ve tüm fotoğraf birikimimize sahip çıkacak kurumsal gelişkinliğe.

Ali Hikmet Varlık benim kuşağımın bir fotoğrafçısı...

1980'li yıllarda hayli aktif bir amatör fotoğrafçıyken daha sonra basına yönelerek çalışmalarını bu alanda sürdürmeye başladı. Uzun bir sessizliğe gömülen Ali Hikmet Varlık nihayet elinizdeki albümle bu dönem çalışmalarını gün yüzüne çıkarmaya karar kılıyor.

Naif ve ne aradığını bilen bir bakışta çektiği fotoğraflarda belgesel bir atmosferi yani yaşadığı coğrafyanın görünmeyen yüzünü görüntüleyen Ali Hikmet Varlık, bu albümde insani bir duyarlık ve sorumlu bir tutumla çektiği fotoğraflarıyla karşımıza çıkıyor.

Söz gelimi sigarasından derin bir soluk alan yeni yetmenin gururlu pozu ile bacağına nerede tutacağını kestiremeyen damat görünümlü genç delikanlının şaşkınlığına bizi tanık yaptığı gibi kendisinden daha ağır koçunu sırtlayan alıcı veya satıcının mizahi görüntüsü ile farklı duyguları harekete geçiren insani bir duyarlığa da ortak ediyor. Tanıkların ve karşılaşmaların ön plana çıktığı Ali Hikmet Varlık'ın fotoğraflarında ki atmosfer bugün bize bir nostalji gibi görünüyor. Oysa bu fotoğraflar daha çok amatör fotoğrafçılığımızın ilk dönemlerinin tadı ve gerçekliğinin yansıtıyor. Bu anlamıyla tüm fotoğraflar bir dönemin yansımaları olarak hem belgesel bir bütünlük taşıyor, hem de tanık olmadığımız bir yöreden insan manzaraları sunuyor.

Ali Hikmet Varlık'ın fotoğraf albümü film fotoğrafçılığı döneminin izlerini ve güzel etkisini barındıran bir nostaljik kitap. Fotoğraf albümlerinin neredeyse hiç basılmadığı günümüzde fotoğrafları postada kaybolduktan yıllar sonra ortaya çıkan bir mektubu okur gibi okumanızı öneririm.

Dora GÜNEL

Fotoğraf Sanatçısı Dostum; Ali Hikmet Varlık

Ali Hikmet Varlık'la tanışmam 1978 yılına dayanıyor. O yıllarda AFSAD (Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği) bünyesindeydim ve dernek merkezi ile İngiliz Kültür Derneği salonunda sürekli etkinliklerimiz vardı. Bu etkinliklerin en yoğunu da slide gösterileri idi. AFSAD'la ilişkilerini sürdüren Balıkesirli fotoğrafçı ve gazeteci Ali Hikmet Varlık da değirmenler üzerine bir gösteri yapmış ve beni etkilemişti. Böylesi etkileyici değirmenleri ve üretim ilişkilerini görmek bana oldukça iyi gelmiş, ufuk açıcı olmuştu. Sonraki yıllarda da belgesel fotoğraf alanındaki farklı sunumlarını izlerken bir araya gelmiş ve heyecanını daha yakından tanıma olanağı bulmuştum.

Kırk yıldan fazla bir zaman geçmiş olmasına karşın ve bu arada fazlaca görüşme olanağı bulamamış olmamız pek bir şey değiştirmedir. Bundan birkaç yıl önce zamanın ruhu sosyal medya bizi yeniden karşılaştırdı. Dostlukların hiç etkilenmediğini, dahası Ali Hikmet'in

heyecanını hiç kaybetmediğini, tam aksine çok daha fazla çalıştığını gördüm. Kendisini Balıkesir'e adanmış, sivil toplum kuruluşlarının, etkinliklerinin içinde bulunmuş ve yerel basına da desteğini hiç eksik etmemiştir. Hala dinamizminden hiçbir şey kaybetmeden canla başla çalıştığına tanık oluyorum.

Bu kitabın sevgili Ali Hikmet Varlık için ve fotoğraf camiası için oldukça önemli olduğu inancındayım. Belgesel fotoğraf yolunda bunca emek vermiş bir dostumun ürünleri bu kitap ile taçlanmış bulunuyor.

Prof. Güler ERTAN

Sevgili dostum Ali Hikmet Varlık,

Siyah - beyaz fotoğrafın, anlatım dilinin daha güçlü fakat yaratımının da bir o kadar güç olduğunu belirterek, bu alandaki tüm değerli eserleriniz için hem fotoğraf camiası hem de kendi adıma teşekkürlerimi sunarım. Bu eserlerin böyle değerli bir kitapta bir arada toplanması alanımız için büyük bir kazançtır. Yaratımlarınız ve bugüne kadarki başarılarınız ile geleceğin fotoğraf sanatına ışık ve bu alanda ilerlemek isteyen gençlerimize eşsiz bir idol olduğunuzu düşünerek başarılarınızın devamını diliyor, tebrik ediyorum.

Sevgilerimle.

İbrahim ELMAN

Sevgili Sanatçı Dostum

Günümüzde fotoğraf gerek amatörlükte, gerek profesyonel hayatta hızla görüntü üretimi yapılmaktadır. Bu nedenle fotoğraf belki de görebileceği en yüksek ilgiyi ve saygınlığa şimdi mi ulaştı, yoksa fotoğrafın ilk basıldığı tarihlerde mi ulaştığı tartışılır elbette...

Fotoğraf teknik olarak ne kadar gelişim gösterirse gösterebilir yaşam ve gerçekle kurduğu ilişki hiçbir zaman değişim göstermez. Fotoğraf gerçeğin kendisi olmakla birlikte gerçeğin dışında da kalmış olabilir.

Bende bir fotoğraf amatörü olarak üretirken ve bu kareleri paylaşırken aldığım hazzı ve keyfi asla unutamam. Yıllar boyu deneyim ve emek verilerek oluşturulan fotoğraflarını albüme dönüştürülerek paylaşılmasından dolayı Ali Hikmet Varlık'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ali Hikmet Varlık; Fotoğraf'ın Deniz Feneri...

Bazı İnsanlar vardır, uğraştıkları işlerle çevrelerine ışık saçarak, yaşam biçimi olarak seçip gönülden “iş” edindikleri uğraşları ve meslekleri ile buldukları yerden taa uzaklara yayılan kuvvetli bir ışıkla yol gösterirler ve bir deniz feneri benzeri karanlıkta ışıltılı parlayarak çevrelerini aydınlatırlar.

Ali Hikmet Varlık da kendine bir yaşama biçimi olarak seçtiği Fotoğraf uğraşı ile bir deniz feneri gibidir, fotoğraf için ışıltılı ortalığı aydınlatır, hiç bitmeyen heyecanı ile gözlem yapar, sürekli fotoğraf çeker, bulunduğu kent de fotoğraf meraklıları için kurslar düzenler, fotoğrafı tanıtmak ve sevdirmek için gönüllü olarak cebinden yaptığı harcamalarla araç tutar, yaz kış demeden çevre ilçe ve köylere ulaşır, oralarda perde kurar, fotoğraf gösterileri düzenler, sergiler açar, konferanslar verir, yetinmez, yaşadığı kentin fotoğraf severlerini ve fotoğrafçıları bir araya toplar, eğitim alarak düzenli çekimler yapmalarını sağlamak için programlar yapar ve BASAF'ı (Balıkesir Sanat Fotoğrafçıları Derneği) kurar, Ali Hikmet Varlık durmaz, fotoğraf sevdası bütün yaşamını kapladığından yeni kurumsal organizasyonlara imza atacaktır; . Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi ve Balıkesir M.Emin TAN Fotoğraf Kitaplığı'nın kurulmasını planlar, kuruluşların organizasyonunu yapar maddi ve manevi katkılarda bulunarak bu kurumların vücut bulması için çalışır, çalışır, çalışır...

Varlık, büyük bir heyecan ve binbir emek ile çektiği yüzlerce fotoğraf içinden seçtiği “portre” fotoğrafları “Gördüğüm İnsan” ismini taşıyan bir albüm de topladı. Ülkemiz de “Doğrudan Fotoğraf” tarzında ürün veren fotoğraf sanatçıları arasında yer alan Ali Hikmet Varlık albüm de de göreceğimiz gibi çevresinde gördüğü insanların yüzlerinde taşıdıkları “hikaye”leri bizim okumamız için onların varlıklarına bizi “tanık” kılıyor, bunu yaparken gördüğünü süslemeden, allayıp pullamadan doğrudan, samimiyet ile aktarıyor, aynen yaşadığı yörede, çevrede, kentte, köyde fotoğrafın sevilip yayılması için canla başla yaptığı çalışmalar gibi içden ve doğrudan...

İyi ki varsın Ali Hikmet Varlık !

Yıllardır hiç durmadan, canla başla ve bitmeyecek bir sevdâ ile yılmadan çalışan, ışıltılı parlayarak uzaklardan bile görülüp seçilebilen güçlü aydınlığıyla, bulunduğu yerde, yörede fotoğrafın ışığı sayende hep parlayacak!

Sen çok yaşa ve görüp-göstereceğin fotoğraflar hep artarak sürsün, ışığın hiç mi hiç eksilmesin !..

Ali Hikmet Varlık'ın Gözleri

İlk kez 1980'li yıllarda mektuplaşmalarımızla tanışmıştık. Halbuki, fotoğrafa aynı yıllarda başlamıştık. Aşk olmuştuk. Bu "Aşk" hâlâ sürmektedir...

Fotoğraf, çekenin yaşadığı, tanık olduğu ve gördüğü olaylar çerçevesinde kendi hayatını anlattığı otobiyografik bir uğraştır. (Ben fotoğrafın sanat olduğuna hâlâ kanaat getiremiyorum.)

Gerçek hayattan hareketle kameramızı oraya doğrulttuğumuz, dünya görüşlerimize göre, görünenin ayrıntısını, deklanşöre bastığımız an tespit ederiz. Başlangıçta kurgusal bir iddiası olmayan bir 'hatıratın' Fotoğrafik nitelik kazanması, bu meseleye dair sorgulamaktaki beceridir.

Önce ve daha sonra kullanılan malzeme (film+kimya+kağıt) ve anlatmak istediklerimize yönelik müdahalemizle ilgili yapılacak açıklamalar, meselemizi aydınlatmaya imkân tanıyacaktır.

A.Hikmet'in akranları içerisinde, insanın+emekçilerin hikâyelerini Fotoğrafa dökmüş bir Fotoğrafçı olarak saymalıyız. Ancak Varlık'ın ürünlerine dokunduğunuzda, onu hiçbir sınıflandırmanın cenderesine sokmak istemezsiniz. Çünkü o 'makinasını bileğine dolayıp',

kendisini sokağa atmış bir fotoğrafçıdır.

Stüdyoda çekmez, sokağa çıkmıştır. Foto-Öykülerini oluşturmak için, Fotoğraf makinasına ve sokaklara gereksinimi vardır.

"Yazarların politik olmaları gerektiğine inanmıyorum. Ama dürüst olmalılar." demiş Latin Amerikalı yazar Eduardo Galeano.

İlavelerim şöyle olabilir: A.H.V. kendisine saygılıdır. Hem Fotoğrafçı, hem öğretmen ve hem de Foto Muhabiri olarak, kalbinde yeri olmayan nesnelere kamerasını doğrultmaz. Yoksa, çektikleri ne işe yarar ki?

Fotoğrafçı kendine göre dünya görüşü olan bir bireydir. Yani, her insan gibi Fotoğrafçının da, dünya görüşünü teşvik eden, tutarlı, analitik bir duruşu, tavırı olmalıdır. Belgelediklerimiz, onları oluşturan güncel ve tarihsel sistem içerisinde değer kazanır. İçerik, öz ve anlam kazanırlar.

Kişiliğinin uzantısı olarak A.H.V. Fotoğraflamanın yanısıra, Fotoğrafçıların örgütlenmesinde de, aktif görevler üstlenmiştir. Derneklerin, müzelerin, Fotoğraf kütüphanelerin kurulmalarına eşlik etmiştir.

Fotoğrafları hakkında yazmaya+yorumlamaya gerek yoktur. Onlar öykü yüklüdürler. Onları okumak istemek yeterli olacaktır.

Bu meslekte 50. yılına erişmiş, yan gelip yatmamış, sırtını rahat koltuğuna dayamamış hâlâ becerileri dahilinde olan üretimlerini/çalışmalarını sürdürmektedir.

Bana sadece, "Haydi Rasgele" demek düşer.

Ali Hikmet Varlık

Fotoğraf Sanatının Saygın Gönüldaşı

Fotoğrafa başladığım yıllarda fotoğrafların ve haberlerinin yayınlandığı dergilerde, gazetelerde, ilgi çeken birçok fotoğrafın, çoğu zaman da "vay anasına" dedirten fotoğrafların altında onun adına sık sık rastlardım.

Her seferinde Ali Hikmet Varlık adı ilgimi çeker, ayrıca her gördüğümde de güzel isim demekten kendimi alamazdım.

Yıllar onun İstanbul'da yaşayan bir fotoğrafçı olduğunu sanarak geçti.

Fotoğraflarına sıklıkla rastlamam bu yaklaşımımı doğruluyordu da.

Onun her türlü fotoğrafı çekmesi, zor kompozisyonların altından kolayca kalkması ve en önemlisi sıcak, dost ve sevecen bir dilinin

olması beni hep etkilemişti. Bütün bunlar onun Anadolu bir fotoğrafçı olmadığını kanıtıydı. Çalışkan biri olduğunu örnekleriyle gördüğüm Ali Hikmet Varlık'la birlikte olmaktan keyif alacağıma inanarak tanışmak istedim. Ama bir türlü bu isteğimi gerçekleştiremedim.

Bir gün Gültekin Çizgen' le Anadolu fotoğrafçılığı üzerine sohbet ederken Ali Hikmet Varlık adı geçince merakla tanıyıp tanımadığımı ve kim olduğunu sordum.

Ben onu İstanbullu sanırken Balıkesirli olduğunu o zaman öğrendim.

Önce çok şaşırdım, duygularımı Gültekin Çizgen'e de söylediğimde o da beni teyit edip Ali Hikmet Varlık'ın iyi bir fotoğrafçı olduğunu söylemişti.

Yıllar sonra karşılaşip tanıştığımızda kırk yıllık dost gibi kucaklaştığımızı çok iyi hatırlıyorum.

Ali Hikmet Varlık Balıkesir de fotoğraf müzesi açmak dahil her etkinlikte büyük bir özveriyle çalıştı. Balıkesir'de fotoğrafı özel bir yere oturtanların başında gelen Ali Hikmet Varlık yaşına aldırmandan bir fotoğraf militanı gibi hâlâ güç ve sadakatle çalışmasını sürdürmektedir.

Zaman hızla akıp geçerken ve o da aynı hızla fotoğraf üretirken ülke dijitalle apayrı bin boyuta ve olaylara doğru savruldu.

Hızla fotoğraf sanatına saldıran Anadolu aydını önüne arkasına bakmadan var olma kavgasıyla ortalığı tozu dumana katarken bütün değer yargıları sarsıldı,

Orta yaşlı, hatta yaşlılık sınırındaki emekli, eh biraz da varlıklı Anadolu entelektüellerinin fotoğrafla olan ilişkileri baş döndürücü bir hızla sürüp giderken Ali Hikmet Varlık duruşunu, dilini ve düzenini bozmadan yoluna devam ederek günümüze kadar geldi.

İlişkileri baş döndürücü bir hızla sürüp giderken Ali Hikmet Varlık duruşunu, dilini ve düzenini bozmadan yoluna devam ederek günümüze kadar geldi.

Ona bizler, yani şehir fotoğrafçıları ve hızla gelip hızla büyüyen Anadolu fotoğrafçıları da gerektiği gibi sahip çıkmamasına rağmen Ali Hikmet Varlık sanat hayatında ellinci yıla ulaştı.

Bunu da elinizde tutduğunuz bu albümle kutluyor....

Sana sonsuz tebriklerimin yanında bitmeyen serüveninde en içten başarı dileklerimi sunarım, sevgili Ali Hikmet Varlık...

Sevgili Dostum Ali Hikmet Varlık'ın Hakikati

Herkesin bu dünyaya bir geliş nedeni vardır. Nedenleri doğrultusunda yüklendikleri misyon, onun yaşam çevriminde ki olguların tümüne doğru iteler. Bu itelemeden kimi hoşnutsuz kimi de hoşnuttur; Ali Hikmet, yaptığı işten hoşnut olduğu gibi ayrıca yaşamında hep ön planda tutmuştur. Asli işi eğitimini aldığı Türkçe öğretmenliği onun lokomotifini olsa da o lokomotifinin arkasına bağladığı vagonunda yıllarca fotoğrafçılığını sürüklemiştir. 1970 yılların başında başladığı fotoğrafçılık serüvenine ve ardından hemen Gültekin Çizgen'in tezgâhından geçmesi onun kimine göre şansı, kimine göre ise şanssızlığı olarak tanımlanabilse de o, o tezgâhın ona verdiği öğretileri süregelen yıllarda geliştirerek bugüne kadar devam ettirmiştir; hatta daha da edeceği görünmektedir. Yıllardır fotoğraflarına baktığımda o, hep yaşadığı zamanın, onu ilgilendiren şehirlerin mekânlarındaki insanları bizlere tanıtmış ve ardındaki gerek şehir dokusu gerekse mekânın tikel bir bölümü bizlere birer ipucu vermekte ve dolayısıyla o şehrin Sosyal Envanterini fotoğrafik öğelerle ileri tarihlere aktarmıştır. İşte bu Ali Hikmet'in yüklendiği misyonudur, belki de 1952 yılında dünya geliş sebebi budur.

Fotoğraflarında Ali Hikmet, mesela bir yel değirmenini bizlerle paylaşmış, geçmişte bir buğday tanesinin hangi zor şartlarda ağızımızda bir lokma olduğunu aktarmıştır. Bazen bu koca dünyanın bilinmez bir köşesinde üç insanı kadrajına hapsedtiğinde yalnızlığı anlatmıştır. Kimi zaman işçilerin emek arasında yedikleri ekme-arası nevalelerinin birer lokmasında şişirdikleri yanaklarının yanındaki dudaklarının kenarındaki tebessümü, bize emeğin mutluluğunu göstermektedir. Elindeki bir lokma ekmeği ağızına atmak üzere olan madencinin fenerinden yayılan ışığın bize gösterdiği şey maden ocağında fenerin madencinin güneşi olduğudur. Bir seyyar satıcının elindeki çerçeve, bulunduğu yerin kültürünü bize yansıtırken, aynı zamanda çerçevenin içindeki aynada kendini gösterdiğinde bana Jeanloup Sieffi hatırlatması hayli ilginç geldi.

Ali Hikmet'in yıllardır biriktirdiği görsel envanterinden seçkilerini sunduğu "Gözümden; İNSAN" fotoğraflar albümünün prototipine keyifle bakıp, hikâyeler ürettim. Geçmişe gittim, geleceğe birkaç söz bıraktım; tıpkı Ali Hikmet'in fotoğraflarını geleceğe bıraktığı gibi.

Sevgilerimle ve saygıyla.

Sadık İNCESU

*“Ben sana kürk alamam doğrusu
Güzel bileklerine bilezik alamam
Bir kap yemek, bir elbise
Öyle bir tad var ki fakirliğimizde
Başka hiçbir şeyde bulamam...
Sokağımız arnavut kaldırımı,
Evimiz ahşap iki oda.
Daha iyisi de olabilirdi ya,
Şükür buna da.” (Turgut Uyar)*

Ali Hikmet Varlık fotoğrafını, ülke fotoğrafçılığına kattığı tadı, gözlemlediği, biriktirdiği, belgelediği ülke, toplum, yöre, yaşam, deneyim yansımalarını alıntuladığım bölükte, şiirin tadında, dokusunda, bize dokunuşunda, titreşiminde hissedip bulabiliriz.

Varlık, yarım asrın çatısı altında barındırdığı eğitimlik, belgeselcilik, fotoğrafçılık, yazarlık, şairlik, araştırmacılık ve tüm bunları imbiğinden geçirmek için sahibi olduğu hassas ruh, dinç zihin, taze merak, şefkatli bilinç, nesnel ve keskin bakış ve algı, olgun dimağ, yerel ve evrenselin keyifli sentezi ile kültür, sanat varlığımız, yaşayan yaşatan belgelerimiz ve uygarlık meşalesi insanlarımız arasındadır, saygınlıkla ve hak ettiği övünçle.

Varlık, çalışkan insanın portresi, aydınlık yapıcı yüzlü bireyin imgesi, bilinçli aydın vatandaşın nişanesi, ülkenin diyarlarının memleketin insan yüzlerinin, yaratisının, sıkıntısının, mütevazı emeklerinin, sakin dingin yapışlarının edişlerinin, derin kuytu seslenişlerinin, yalnızlığının, dirliğinin kalabalığının hamlesi, umudun, mücadelenin tuğlası, tökezlenişler, kaybolmalar, toplanışlar, atağa kalkmalar, kendini bulmalar, nefesini geri koymalarının döngüsü, belirtisidir.

Bunlardan sebep şu dizeler de Ali Hikmet Varlık ve fotoğrafını, fotoğrafına kavuşan insanımız deneyim, duygu, tını ve akışını verebilir:

*“Desem ki vakitlerden bir Nisan akşamıdır,
Rüzgarların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
Senden kopardım çiçeklerin en solmazını,
Toprakların en bereketlisini sende sürdürdüm,
Sende tattım yemişlerin cümlesini.” (Cahit Sıtkı Tarancı)*

Böylesi bir sevgi, böylesi bir hasat, böyle bir avuntu, böyle bir utku taşır fotoğrafları, fotoğraflarından, belgeselciliğinden, arşivinden geleceğe, tutunuşa, varlığa kalıcılık, bulgulaş, sorgulayış, yaşam sevinci, külünden şahlanmış, mağrur masum mesut yaşam dilimleri, yaşayışın enginliği ve akışı taşar.

Ali Hikmet Varlık, nitelikli ustalığı, emektar tecrübesi, üstün teknik bilgisi eşliğinde çok yönlülüğünü aksettirdiği fotoğrafçılığında, farklı güzergâhlara yönelttiği gözü kulağı, çeşit çeşit titreşimlerde hislenen kalp kapakçıkları, iklim iklim, buket buket genişleyen kavuşturan gönül kapıları ile insanımız ve yaşamımızın gerçek ve özlü derlemesini yapagelmektedir. Yolun, bahtın açık olsun sevgili dost Ali Hikmet Varlık.

Sadık ÜÇOK

Değerli Ağabeyim Ali Hikmet Varlık

70'li yıllarda başlayan fotoğraf tutkusunu bitmek, tükenmek bilmeyen enerji ile günümüze kadar sürdüren, göstermek istediği gerçekliği sadelikten uzaklaşmadan ve en etkili biçimde izleyicinin görsel belleğine yerleşmesini sağlayabilen, kültüre ve fotoğraf sanatına sağladığı katkılarla da taktir edilen ender fotoğrafçılardan birisidir Ali Hikmet Varlık...

Bir Foto-Graf Emekçisi: Ali Hikmet VARLIK

Balıkesir'deki yerel basında yaptığı haberleri sosyal medyadan takip ettiğimiz, foto-röportaj deneyimi ve birikimiyle dikkati çeken sayın Ali Hikmet Varlık'la yazık ki geç tanıştık. Ülkemiz foto-grafının farklı kulvarlarında kendilerini var etmiş velya var etmeye çalışan amatör-profesyonel çok sayıda insanın yaşam öyküsünü ve foto-graf serüvenini kapsayan ve toplam 26 ciltten oluşan “Fotoğraf Ustaları” ve “Işıkla Resmedenler” serilerini noktalandığımız bir zamana rastladığı için sayın Varlık bu eserlerde yerini alamadı.

Sonraki kuşaklara, o güne değin elde edilmiş birikimi aktarmaya matuf böyle uzun erimli ve anlamlı eserlerde yer alması gereken, Ali Hikmet Varlık usta gibi başka önemli emektarlar ve ustalar da var hiç kuşkusuz.

Hiçbir sponsora yaslanmadan, bütünüyle kendi kişisel olanaklarımızla, şahsi gayretimizle ve hakikaten çok büyük bir özveriyle hayata geçirdiğimiz külliyata, adeta nefes almadan çalışır vaziyette ve bir yığın olumsuzluğu sineye çekmek suretiyle yaklaşık 12 yılımızı verdik. Devam edecek maddi olanağı, zihinsel ve bedensel gücü bulabilseydik, sayın Varlık da dahil, çok sayıda başka usta foto-grafçı eserde yer alırdı.

Dileğimiz o ki, eli kalem tutan, beklentisiz velya karşılıksız özveride bulunmayı içselleştirmiş, bütün gayretine ve özverisine karşın hak ettiği olumlu yaklaşım ve iltifatın tersine, olumsuzluk ve garabetle karşılaşması halinde hepsini sineye çekebilecek kadar olgun, bilge başka insanlar bu ustalarla röportaj yapsınlar, onların yaşam öykülerini, foto-graf serüvenlerini, duygu ve düşünce dünyalarını yazılı metin haline getirip kitaplaştırsınlar.

Sayın Varlık, bir albüm/kitap hazırladıklarını bize ilettiklerinde, hakikaten büyük memnuniyet duyduk. Her ne kadar dijital çağa, internet dünyasına, sanal ortama gelip dayandı isek de, basılı eser hâlâ çok önemlidir ve uzunca bir süre önemini koruyacaktır. Ali Hikmet Varlık ustanın foto-röportajlarına konu olan görsel materyal, geleneksel velya klasik belgesel (sosyal belgesel) yaklaşımın iyi bir örneği olmak bakımından çok önemlidir ve endişeye mahal vermeyecek şekilde geleceğe kalmasını mümkün kılan basılı eser olması itibariyle de ayrıca kıymetlidir.

Varlık ustanın yapıp etmelerini incelediğinizde, neresinden baksanız gerçek anlamda bir foto-graf emekçisiyle karşılaşsınız. Balıkesir'deki foto-graf derneğinin ve foto-graf müzesinin kurucuları, emek verenleri arasında yer alması O'na gönüllülamatör kulvarda önemli bir yer açar. Gültekin Çizgen ustanın yanından bulunarak deneyimlerinden, birikiminden feyz alması, basın mensubu olması ve çok sayıda foto-röportaja imza atması O'na profesyonel kulvarda önemli bir yer açar. Yarım yüzyılı aşan bir foto-grafik geçmiş ve onca birikim Ali Hikmet Varlık'ı hiç kuşkusuz ustalar arasında önemli bir yere konumlandırır.

Sessiz sedasız işini yapan, son derece mütevazı ve değerli bir şahsiyet, önemli bir usta, Ali Hikmet Varlık nam-ı ile ülkemizin foto-graf tarihinde yerini almıştır.

Saygıyla selamlıyoruz.

FOTOĞRAF SANATÇISI ALİ HİKMET VARLIK İLE SÖYLEŞİ

Röportaj: Yelda AKILLIGÖZ / 30 Nisan 2025 Balıkesir

- **Görence Felsefe/Sanat Dergimizin Haziran ayı 34. sayısında fotoğraf sanatçısı Sayın Ali Hikmet Varlık ile birlikteyiz.**

Sayın Varlık, öncelikle bizlere zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Kısaca sizi tanıyabilir miyiz?

1952 yılında Balıkesir'de doğdum. Necatibey İlköğretmen Okulu (Lisesi) 4 yıllık ve Necatibey Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdim. Fotoğrafçılığa lise yıllarında başladım.1970'li yıllarda Gültekin Çizgen Atölyesi'nde çalışmaya başladım. BASAF (Balıkesir Fotoğraf Derneği), BASAF Ulusal Fotoğraf Müzesi ve M.Emin Tan Fotoğraf Müzesi'ni kuran Kurucu Yönetim Kurulu Üyesiyim. Ana Britanica Ansiklopedisi gibi 7 ansiklopedi biyografime ve fotoğraflarıma yer verdi. "Gördüğüm; İNSAN" adlı bir fotoğraf albümüm var.Şimdi ise; "Gördüğüm; İSTANBUL "fotoğraf albümümü çıkarma çalışması içindeyim. Çeşitli ödülleri var. Fotoğraflarım ödülleri var. Fotoğraflarım ve biyografim çeşitli yıllık, dergi, gazete, internet sitelerinde yayımlandı. Gazetecilik yapıyorum. Balıkesirli hemşehirlilerim beni; "Balıkesir'in sanat fotoğrafçısı " bilip tanıyorlar.

Web sayfam: www.alihikmetvarlik.com.tr

- **Fotoğraf, yaşamınıza ne şekilde dahil oldu?**

Lise çağlarında dünyayı, Türkiye'yi, yaşamı tanımak için devamlı olarak medyayı ve insanları tanımak istiyordum. Yabancı ve yerli belgesel dizileri, dergi ve gazetelerdeki vurgulayıcı fotoğraflar beni olayların içine çekiyordu. Filmlerden ve fotoğraflardan etkileniyordum. Ben de bu tanınmış yerli ve yabancı fotoğraf ustaları gibi fotoğraf çekmeliyim diye düşünmeye başlamıştım. Öğretmen Okulunda okurken resim derslerinde grafik ve estetik bilgisi alıyorduk. Bu da bizim fotoğraf sanatımızda etken oldu. Fotoğrafta da grafik önemliydi. Bu grafiğin içeriğini konu (özne) ile doldurduğumuz da güzel fotoğraflar ortaya çıkacaktı. Böylece fotoğraf da hayatımıza dahil oldu.

- **Balıkesir Fotoğraf Derneği'nde açmış olduğunuz Ulusal Fotoğraf Müzesi fikri nasıl doğdu, nasıl gelişti?**

1978'li yıllarda BASAF (Balıkesir Fotoğraf Sanatçıları Derneği)'ı kurmuştuk. Ben de BASAF'ın kurucu Yönetim Kurulu Üyesiydim. Türkiye'de fotoğraf müzesi eksikliği vardı. Biz de öncülük olalım, Türkiye'de ilk fotoğraf müzesini kuralım, adını da "Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi" koyalım dedik. Müzeyi 2006 yılında kurduk. Müzenin kuruluşunda ben de kurucu Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev aldım. Müzenin kuruluşunda manevi olarak Yönetim Kurulu Üyesi olduğum gibi maddi destekte de bulundum. Adına, " Bir tuğla da sen koy" diye bir kampanya başlattık. Bir tuğla da sen koyun maddi karşılığı 50 lira idi. Türkiye'nin dört bir tarafından gelen paralarla imece usulü ile fotoğraf müzemizi inşa etmeye başladık. Dursunbey, Bigadiç, Burhaniye, Erdek Ocaklar Beldesi belediyelerindeki köylerin, belde ve ilçe merkezlerini dernek olarak fotoğrafladık. Onlar da bize bunun karşılığında kereste, tuğla, demir, çimento gibi inşaat malzemeleri verdiler. Böylece bizim Balıkesir'de kurduğumuz Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi Türkiye'nin ilk fotoğraf müzesi oldu.

- **Fotoğrafçılık, mesleğinizde de önemli yere sahip. Gazeteci olarak çalışmaktasınız. Gazetecilikte fotoğraf nesnesi ne şekilde konumlanıyor?**

Ben fotoğraf sanatının yanında gazetecilik de yapmaktayım. Bir haber yaparken fotoğraf habercilikte önemli bir işlev görmekte, olayı can evinden yakalamaktadır. Bir öykücünün 1000 sözcük ile anlattığı bir öyküyü, bir foto muhabiri 1 fotoğrafla anlatabilir. Zaten fotoğrafın vurgulayıcı yönü buradadır. Bir öykücünün önüne bir dramı (yaşamı) anlatan fotoğrafı koyduğunuzda, o fotoğraftan bir öykü yazabilir. Fotoğrafın önemi de buradadır zaten... Vietnam'da foto muhabiri Nick Ut, Napalm bombası sonrasında elbiseleri yanan, çıplak bir şekilde koşan kız fotoğrafı Dünya'da yankılar yapıp, savaşın korkunç yüzünü dünyaya duyurmuştu. Fotoğrafın gücü buradaydı.

- **Hobi olarak ne tarz fotoğraflar çekiyorsunuz?**

Fotoğrafçılığı ben hem gazeteci olarak hem de hobi olarak yapıyorum. Hem siyah-beyaz, hem de renkli fotoğraf çekiyorum. Renk ögesinin ağır bastığı fotoğrafları renkli çekiyorum. Örneğin renkli folklor kıyafetleri içinde, kişiyi doğal olarak renkli çekmem gerekir. Tarihi yapıları siyah-beyaz ve sepya renginde çekmeyi tercih ediyorum. Fotoğrafta konu olarak da insanları işliyorum. Bu bakımdan da fotoğraf albümünün adını "Gördüğüm; İNSAN " koydum. Köylerde öğretmenlik de yaptım. Öğretmenlik yaptığım köylerdeki gelenek, görenek, düğün, cenaze gibi olayların bir parçası oldum. Köyü fotoğrafladım. Bu benim artı avantajımdı. Çektiğim fotoğrafları Balıkesir'in Dallımandıra, Sarıalan, Kurtdere, Ortamandıra, Işıklar, Soğanbükü Dübecik köylerinin köy odası, köy kahvesi, köy meydanı ve köy okulunda fotoğraf sergisi ve diapositif (slayt) gösterisi olarak sundum. Ortamandıra köyündeki etkinliğime İstanbul'dan fotoğraf sanatçısı rahmetli Şahin Kaygun geldi. Şahin Kaygun ile ertesi gün bütün Türkiye'deki fotoğrafçıların bildiği ahşap yeldiğirmenlerinin olduğu Halkapınar köyüne giderek değirmenlerin fotoğraflarını çektik. Halkapınar köyünde yanyana dizilmiş yedi tane yerdeğirmeni vardı. Biz her mevsimde değirmenlerin fotoğraflarını çekmeye gidiyorduk. Değirmenler karda ayrı bir güzel, ilkbaharda pembe ve beyaz kantaron otları ile birlikte ayrı bir güzellik sergiliyorlardı. Şahin Kaygun, Gültekin Çizgen'in çıkardığı YENİ FOTOĞRAF DERGİSİ'nde benim Ortamandıra Köyü'ndeki etkinliğime övgü dolu güzel bir eleştiri yazısı yazmıştı. İFSAK Başkanı olan İbrahim Akyürek, İsa Çelik, Mustafa Vural ve Nazım Timurtaş'ı Balıkesir'e davet ederek, Dallımandıra köy kahvesinde ve Dübecik (Ali Ağa) köyü kahvesinde fotoğraf sergisi açmalarını sağlamıştım. İlk fotoğraf sergimi de Berlin Film Festivalinde Altın Ayı Ödülünü kazanan Hülya Koçyiğit ve Erol Taş'ın oynadığı "Susuz Yaz" filminin çekildiği İzmir Seferihisar Bademler Köyü Tiyatro Salonu'nda açmıştım. Fotoğraf sergimin adı da yine "İNSAN" dı.

- **Fotoğrafçılıkta yarışmalar ve unvanları hakkında görüşlerinizi alabilir miyim?**

Fotoğrafçılıkta yarışmalar, fotoğrafçıları teşvik ediyor, fotoğrafçılığın gelişmesini sağlıyorlar. Belediyeler, kendi bölgelerinin tanıtımı için fotoğraf yarışmaları ve fotoğraf maratonları düzenliyorlar. Bu ödüller bayağı da yüksek bedelli oluyor. Bütün fotoğrafçıların da bu yarışmalara katılmasına neden oluyor. Bazı fotoğrafçılar Dünya Fotoğraf Federasyonu FİAP'tan ödül alabilmek için yarışıyor. Ben de lise çağlarında fotoğraf yarışmalarına katıldım.

Ses Mecmuası Türkiye Liselerarası Fotoğraf Yarışmasında 1.Ödülü olan Altın Kamera Ödülü'nü aldım. Ayrıca para ödülü olan 1500 lira, okuluma da 6 ciltlik Hayat Ansiklopedisi takımını kazandırmıştı. Ben bu yarışmaya Necatibey Öğretmen Okulu olarak katılmışım. Sultanahmet Akşam Lisesi'nden Salim Okumuş 2.olmuştu. Galatasaray Lisesi'nden katılan romancı Orhan Pamuk'un yeğeni Selim Pamuk 3.olmuştu. Kendisi şimdi dış profesörüdür. Hala kendisi ile görüşürüz.

- **Fotoğrafçılığa başladığınız ilk günden bugüne elbette teknik anlamda pek çok değişim yaşandı. Bu değişimde Sayın Varlık ne konumda?**

Fotoğrafçılığa ilk başladığımız da filmleri fotoğraf makinemize takarak fotoğraf çekiyorduk. Bu filmler karanlık odada banyo ediliyordu. Sonra yine karanlık odada kırmızı ışık altında fotoğraf kağıtlarına tab edilip banyoda kartlar banyo edildikten sonra kurutma makinalarında kurutuyorlardı. Şimdi filmlerin yerini hafıza kartları aldı. Film bedelinden, filmleri ve fotoğraf kartlarını banyo etmekten kurtulmuş olundu. Şimdi hafıza kartındaki görüntüleri bilgisayara yüklüyorsunuz, bilgisayardan yazıcıya göndererek basıyorsunuz. Teknoloji ile her şey kolaylaştı. Teknoloji durmadan yenileniyor. Bu da biz fotoğrafçılara kolaylıklar sağlıyor.

- **Çalışmalarınızda etkilendiğiniz ulusal ya da uluslararası platformda fotoğrafçılar oldu mu?**

Fotoğraf sanatında ulusal ve uluslararası fotoğraf ustalarının albümlerini izlediğinizde ister istemez etkileniyorsunuz. Fotoğrafa fotoğraf ustaları nasıl bir bakış açısı getirmişler... Bu fotoğraflar ufkunuzu açıyor... Sizin göremediğiniz şeyleri görmeyi sağlıyor. Bu da size daha derinlemesine bir bakış açısı getiriyor. Artık siz de fotoğraf ustaları gibi görmeye başlıyorsunuz. Bakmak ile görmek arasındaki farkı yakalıyorsunuz. Herkes bakıyor. Fakat sizin gördüğünüzü göremiyorlar. Ben makinem yanımda olmasa bile yolda giderken olayları ve insanları gözlemlerim. Onları dikey ve yatay dikdögen içinde bir yerlere grafik olarak yerleştirir ve kalbimdeki denktaşörün düğmesine basarak kalbime hapsederim. Ve yanımda makinem olmadığı için fotoğrafı çekemediğime de üzülürüm. İnsan her zaman yanında fotoğraf makinesini bulunduramıyor. Bu durumdan kendimi kurtarabilmek için Leica objektifi olan bir Xiaomi mobil telefon aldım. Şimdilik o benim imdadıma yetiştiriyor.

Fransız Henri-Cartier Bresson'u severim. "O An" fotoğrafının öncüsü ve babasıdır. Marc Ribaud severim. Her ikisinin de Türkiye'de çektiği fotoğraflar farklı bir bakış açısı getirirler. Türkiye'de ise; Ustam Gültekin Çizgen, Ara Güler, Ozan Sağdıç hemşerim, Fikret Otyam, İsa Çelik, Sadık Üçok, Timurtaş Onan, Selim Seval, Ömer Bakan, Abdülkadir Karataş, Mehmet Şubaşı, Serkan Çolak, Kerem Kurluva, Yusuf Aslan, Metin Yener fotoğraflarını sevdiğim fotoğrafçılar... Ulusal fotoğrafçılarımız daha fazla yazmakla bitmez. Unuttuklarım olduysa affola...

- **Fotoğrafçılığın yaşamda size ne gibi katkıları oldu?**

Fotoğraf ve gazetecilik, insanları ve olayları daha derinlemesine izlememi sağladı. Bu sayede insanları daha iyi tahlil edebiliyorum. Gazeteciliğim sayesinde de insanların olaylara nasıl bir tepki verebileceğini kestirebiliyorum.

- **Balıkesir üzerine çok sayıda fotoğrafınız var. Balıkesir'i, Balıkesir halkını biraz tanımlayabilir misiniz? Fotoğraf çekimlerinize ne şekilde yaklaşıyorlar?**

Balıkesirli olduğum için insanı ve mekanı daha iyi tanıyorum. Bu da bana daha doğal fotoğraflar çekmemi sağlıyor. Şivemden beni kendilerinden biri gibi görüyorlar. Ben makinem ile her yerdeyim. Halkın arasındayım. Onlardan biriyim. Beni hiç yadırgamıyorlar ve kendilerinden biri olarak görüyorlar. Benim tanımadığım kişiler beni tanıyor. Fotoğraf makinemle bütünleştiğim için, "Balıkesir'in fotoğrafçısı" olarak görüyorlar. Bana laf atıyorlar. Sempati gösteriyorlar. Ben onları tanımıyorum; ama onlar beni nereden tanıyorlar diye mutlu oluyorum. Balıkesir'in her yerinde ben varım.

- **Sizin için siyah-beyaz neler ifade ediyor?**

Aslında siyah-beyaz fotoğraf benim tercihim ve tarzım. Siyah-beyaz fotoğrafı seviyorum. Siyah- Beyaz fotoğrafta vermek istediğiniz mesajı net olarak verebiliyorsunuz. Ve vurgulayıcı oluyor. Renkli fotoğrafta ise;rengin getirdiği karmaşa ile fotoğrafın vermek istediği mesajı tam olarak alamayabiliyorsunuz.

- **Sizce Türkiye'de fotoğrafın sanatı hangi seviyede? Pek çok kurs, dernek, ayrıca yarışmalar var. Bütün bu etkinliklerin arasında sanat yapılabilme potansiyeli nedir?**

Türkiye de fotoğraf, kurs, dernek, yarışma ve Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğrafçılık Bölümleri ile fotoğrafçılık açısından gelişmekte ve ivme kazanmaktadır. Ben bütün bu durumların fotoğrafa olumlu yansıdığına bilincindeyim.

- **Dünyada fotoğrafçılık dediğimizde farklı bölge ya da memleketlerin bu sanata bakışını değerlendirebilir misiniz?**

Macaristan, Polonya, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya gibi eski sosyalist ülkelerde fotoğraf sanatına ve insan konulu fotoğrafa daha çok eğilim gösterilmektedir. Refah seviyesi yüksek ülkelerdeki fotoğrafçılar insan ağırlıklı fotoğraftan çok soyut ve manzara fotoğrafına yönelmektedirler.

- **Geleceğe yönelik fotoğraf projeleriniz var mı?**

İstanbul ile ilgili siyah-beyaz bir fotoğraf albümü çıkarmayı amaçlıyorum. Bu albümümü A4 formatında kaliteli bir matbaaya bastırmak istiyorum. Fotoğraf albümümün adı, "Gördüğüm; İSTANBUL" olacak. Albümümün ön sözünü etkin bir eleştirmene, fotoğraf akademisyenine veya bir fotoğrafçıya yazdırmayı düşünüyorum. Daha önceki albümüm "Gördüğüm; İNSAN" fotoğraf albümünün ön sözüne beni tanıyan ustam Gültekin Çizgen, Prof. Güler Ertan, eleştirmen Burçak Evren, Tekin Ertuğ, Ömer Bakan, Nevzat Çakır, İlyas Göçmen, Baytekin Kara, Sadık Üçok, İbrahim Elman, Sadık İncesu gibi fotoğraf dostları değerli yazıları ile katkıda bulunmuşlardı. Albümdeki fotoğraflardan oluşan sergiyi İstanbul, Ankara ve İzmir'de de sergilemeyi düşünüyorum. Rahmetli fotoğraf profesörü Mehmet Bayhan İFSAK Başkanı iken ben de İFSAK üyesi idim. Tekrar İFSAK üyesi olup derneğin çalışmalarının içinde yer almak istiyorum. Ayrıca FOTON üyesi olup yurtdışı çekimlerine gitmeyi ve yurtdışında da fotoğraflarımı sergilemeyi düşünüyorum.

- **Fotoğrafçılığa yeni başlayanlara önerileriniz neler olabilir?**

Fotoğrafa yeni başlayanlara şunları öneririm; bir fotoğraf ustasından fotoğraf dersi almalarını, fotoğraf derneklerindeki kurslara katılmalarını, bol bol fotoğraf sergilerine gitmelerini, fotoğraf ustalarının albümlerini dikkatlice izlemelerini, bakmak değil görmek kavramını iyice öğrenmelerini ve bol bol fotoğraf çekmelerini öneririm.

Fotoğrafa gönül vermiş gençlerin yolları açık olsun...

- **Sayın Varlık, bu güzel söyleşi için çok teşekkür ederim. Mesleğinizde ve sanatınızda iyi çalışmalar, başarılar dilerim.**

Foto Muhabiri Ali Öz, Son 30 yılda İstanbul'da çektiği bale ve dans fotoğraflarını sergiliyor.

Foto Muhabiri Ali Öz'ün 1983 yılından bu yana yerli ve yabancı dans topluluklarının performans görüntülerinin yer aldığı zengin arşivinden yaklaşık 60 adet fotoğraf "Fotoğrafın Dansı / Dansın Fotoğrafı" başlığı altında Üsküdar Belediyesi tarafından Nevmekan Sahil Galeri'de 15 Nisan 14 Mayıs 2025 tarihleri arasında sergilenecektir.

Sergide, Moskova Klasik Devlet Balesi, Bejart Ballet Lausanne, Bolşoy Tiyatrosu Bale Grubu, Moskova Klasik Balesi, St. Petersburg Bale Topluluğu, Çin Ulusal Devlet Balesi, Kiev Balesi gibi yaklaşık 50 ülkenin bale gruplarından seçilen örneklerin yanı sıra İstanbul Devlet Opera Balesi ve modern dans toplulukları Zeynep Tanbay ve Beyhan Murphy'den de örnekler yer almaktadır.

Türkiye'deki sahne sanatları içerisinde belki de görsel zenginliği en fazla olan dansa dair az sayıda görsel belge bulunduğunu söyleyen Ali Öz, "Ben aslında haber fotoğrafı çeken bir foto muhabiriyim. Hayatımı çeşitli gazetelere, dergilere, dış basına fotoğraf çekerek geçirdim. Bu kariyerimin yanında sanıyorum çok az bilinen bir özelliğim vardır, o da İstanbul'a gelen dünyanın en ünlü yerli, yabancı bale ve

modern dans gruplarını fotoğraflamaktır. Bunu yapmamın nedeni hem Türkiye'de dansın gelişimini saptamak hem de mesleğimin özelliğinden gelen sert yanımı törpülemektir.

Bir yanda sıcak olayları, haberleri takip ederken diğer yanda estetik yanı ağır basan dans, bale fotoğrafı çekmek ruhumu daima dinlendiren bir uğraş oldu."

Dans ve bale fotoğrafı çekmenin basın fotoğrafına bakış açısını değiştirdiğini, geliştirdiği söyleyen Ali Öz, duygularını şöyle anlattı. "yaptığım işi önemsiyorum. Başlangıçta sadece keyif aldığım için çektiğim bale fotoğrafları zaman içinde amaç haline dönüştü. Böylece son 30 yılın modern dans ve bale fotoğrafları arşivi ortaya çıktı.

Sergiyi hazırlarken çok zorlandığımı söylemeliyim. Çünkü yaklaşık 40-50 bin kare arasından bu sergi için sadece 60 adedini seçmek itiraf etmeliyim ki çok zor oldu.

Umarım bu fotoğraflar gelecekte bir kitap içinde toplanır ve Türkiye'nin kültür tarihine önemli bir katkıda bulunur."

Üsküdar Belediyesi desteğiyle hazırlanan "Fotoğrafın Dansı / Dansın Fotoğrafı" sergisi 15 Nisan saat 19.00 'da Üsküdar Belediyesi' ne ait Sahil Galeri Nevmekan'da açılacak ve 14 Mayıs 2025 tarihine kadar fotoğraf ve dans severlerin izlenimlerine ve eleştirilerine açık olacaktır.

TÜRKÜLER YANMAZ ... YÜREK DAYANMAZ...

Prof. Dr. Zühre ŞENTÜRK

Karlı, buzlu, çok soğuk geçen kış zamanları hafiften vedalaşmak üzeredir bizlerle... Nazım, yine Veysel abisinin birkaç günlüğüne İstanbul'a geldiğini duymuş... hazır Sabahattin de İstanbul'dayken yakın dostlarıyla şöyle bir akşamüzeri çay keyfinde buluşup o doyumsuz sohbetlere kaldıkları yerden devam etmek için kolları sıvar... çünkü pazar gününü de fırsat bilip; bu kez Moda sahilinin hemen üst kısmındaki muhteşem deniz manzaralı çay bahçesine gün batımı öncesinde gidip kütük masalardan birine yerleşir... biraz sonra dostlar gelir... sarılıp sarmalaşmanın ardından hemen çaylar ısmarlanır... ama cam bardakta... cigaralar yakılır... ve bir önceki bıraktıkları yerden derin bir sohbet başlar aralarında...

Nazım muzip bir ifadeyle göz kırparak söze giriş yapar :

"Veysel abi, bizim Sabahattin'de bugün yine bi' haller var... kalp ağrısından falan bahsediyor... kara sevdaya mı tutuldu... ne dersin?"

Cigarasından derin bir nefes çeken Sabahattin söze atılır: "nasıl olmasın bi' haller abi?... burda çiçekler açmıyor... kuşlar süzülüp uçmuyor... yıldızlar ışık saçmıyor... geçmiyor günler geçmiyor"...

Nazım, Sabahattin'in sırtına yavaşça iki tık tık vurur ve der ki; "yok öyle enseyi karartmak... güneşli günler göreceğiz daha... motorları maviliklere süreceğiz ... hem de ışıklı maviliklere"...

"Doğrusun abi" der bu kez Sabahattin... "görmesen bile denizi... yukarıya çevir gözü... deniz gibidir gökyüzü ... aldırma gönül, aldırma"...

"Hadi hadi" der Nazım.. "bak Veysel abimiz hâlâ çimenleri bile kükretmeye devam ediyor"... döner Veysel'e... "benim güzel abim, haklı değil miyim?"...

O yumuşacık sakın tavriyle çayından bir yudum alarak kafayı yavaşça sallar Veysel abileri hemen... "kükreyen çimenlerden söz edince bak şimdi aklıma bir genç geliverdi... şarkılarını yalnızca bir sanat değil, aynı zamanda topluma bir mesaj aracı olarak da kullanan Edip isimli yiğit bir delikanlı vardır ya... benim bu 'KÜKREDİ ÇİMENLER'i beste yapıp 70'lerin hemen başında Altın Mikrofon ödülünü kazanmıştı"...

"İyi hatırlattın abi" der Sabahattin... "benim 'ALDIRMA GÖNÜL' şiirim de 70'lerin sonunda o delikanlı tarafından yorumlanmış ve hatta pek çok protest gösterilerde mars gibi söylenmeye başlanmıştı"...

Hemen Nazım atılır... "sizinkilerden 20 yıl sonra da o delikanlının etkileyici sesiyle benim

'GÜZEL GÜNLER GÖRECEĞİZ' devreye girdi ya ... kendisinin bir Moda sevdalısı olduğunu ve bu çay bahçesine de sık sık geldiğini duymuştum... n'apar acaba şimdi?'... İkinci çayların eşliğinde sohbet almış başını tatlı tatlı yürürken; güneş hanımefendi de etrafı kırmızıya boyayarak karşıdaki sular arasından kayıp gitmiştir... gün akşama devrilmek üzeredir... tam o sırada çay bahçesinin önüne sarı/siyah renkli 73 model bir Volkswagen yanaşır... içinden kıvrır kıvrır saçlı, gülen yüzlü bir delikanlı iner... beyaz gömleğinin üzerine geçirdiği ona pek yakışan mavilyeşil desenli gri yeleşikle... iki bastonun desteğiyle yavaş yavaş yürüyerek kapıdan içeri girer... bu üçlü sohbetin devam ettiği masaya doğru yönelir... o sırada dudaklarının arasından sanki biraz sonra olacakları anlatır gibi bir melodi kopup gelmektedir ...

*"Ben ölürsem akşamüstü ölürüm
Parmaklarımın arasından
Gecenin geldiğini görürüm
Çocuklar sinemaya gider
Derinden bir tren geçer
Kayısı ağaçları arasından inip
Denize bakarım
Bir tiyatro seyredirim
Ben ölürsem, akşamüstü ölürüm."*

*Zühre -Van
3 Mart 2025*

Halil SARIİŞİK

PATAGONYA GEZİ FOTOĞRAFLARI

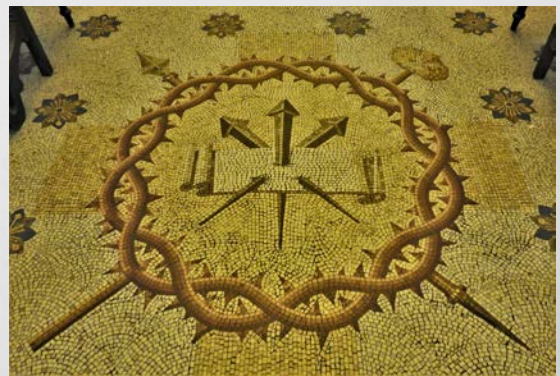

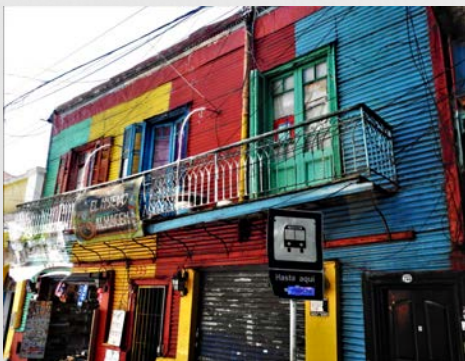
Patagonya, Şili ve Arjantin'in güneyindeki bölgedir. Arjantin'deki Rio Colorado ile Şili'deki Bio Bio nehirlerinin güneyi ile Macellan Boğazı'nın kuzeyi arasında kalır. Magellan Boğazının güneyindeki Ateş Toprakları da Patagonya'ya dâhil edilebilir.

Rivayete göre Ferdinand Macellan, ismini verdiği Macellan Boğazı'ndan geçerken bu topraklarda gördüğü guanako postlarına bürünmüş ve yüzleri boyalı yerlileri bir İspanyol öyküsündeki Patagon adlı bir canavara benzeterek bölgeye bu adı vermiştir (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Patagonya> Erişim 22.05.2025).

Uzm. Dr. Elif KOÇAN

VAKUR HAYAT

İki damla gözyaşı süzüldü yanaklarıma. “Bugünleri de görecektik miydik?” perişanlığı dilimden dökülmek üzereydi. Arkadaşlarım, rengimin hafiften grileştiğini söyleyince duygularıma hâkim olmayı başardım. Yıllar geçmişti üstünden en taze anılarımızın. Şimdi yeni hikâyeler yazma zamanıydı. Kendimi koyuveremedim.

Müdür bu izbe yeri kontrole gelip, çöpe gönderilmemizi istediğinde okulun deposunda beşinci yılımız bitmek üzereydi. Yaklaşan felaketi duyunca şaşırmadık ama çok üzüldük. Bu emir, insanoğlunun tabiatında mevcut olan kadirbilmezlik özelliğinin apaçık dışı vurumuydu. İnsanlar işlerine yaramayan her şeyi atarlar. Oysa, buraya getirilirken bizlere sevgi dolu, eğlenceli günler vadedilmişti.

Atılmak neyse de çöpteki geçimsizlerle nasıl geçinecektik? Sonumuzu vefasız müdürün iki dudağı arasından çıkan sözler tayin edecek diye bekliyorduk ki Ethem Hoca çıkageldi yanımıza. Düşünceli gözlerle bize bakıyordu. Hepimizi özenle teker teker naylon torbaya doldurdu. Sonra torbayı göze görünmesini engelleyecek biçimde bir yere adeta sakladı. Artık buzdan farksız demir bir rafın üzerinde yan yatıyorduk. Manzaramız küf kokan karton kutunun hiçbir anlam taşımayan açık kahverengi görüntüsünden ibaretti. Şimdilik kurtulmuştuk atılmaktan. Orada sonumuz ne olacaktı? Çöpe atılmak bundan daha iyi olur muydu? Biz ne günah işledik de bu acınacak hallere düştük? Endişeli fikirler kafama gök gürültüsü ve şimşek gibi çakıyordu. Hepimizin renkleri farklı olsa da gözyaşlarımızın rengi aynıydı. Ortak kaderi paylaşıyor olmamız çaresizlikten kahrolmaya karşı bir rutin oluşturabilirdi elbet. “Hayat bir şekilde herkese elindekiyle yetinmesini öğretiyor ne yapalım. Çöpü boylamaktan iyidir.” diye düşünmeden edemedim. Giyecekler başta olmak üzere zamanla her şeyin modası değişiyordu ama kutucular hep sarıya yakın açık kahverengiyi tercih ediyordu nedense.

Biz, çocuklarını okula başlatırken öğretmenlere, “Eti senin kemiği benim” sözleriyle emanet eden neslin şahitleriydik. Teknoloji gelişti diye kimse bizi tahtumuzdan indirip çöp muamelesi yapmamalıydı. O ana kadar hepimiz eşittik ama benim mayamda liderlik vardı. İçimdeki yenilmişlik duygusunu bastırmam bir saniye sürdü. Bizi de düşünen, seven bir insanoğlu vardı. İçim umutla doldu. Diğerlerine bakarak “Gün gelecek değerimizi herkes anlayacak. Omuz omuza vereceğiz. Zamana sessizce direneceğiz yoksa siliniriz.” dedim. Gayet vakur bir liderlik konuşmasıydı, bizimkiler anlayışla karşıladılar. Geçmiş günler hatırına en azından saygılı bir uğurlamayı hak ediyorduk ama payımıza düşen hayallerle yaşamaktı.

Bir gün okul müdürü sınıfa girip “Artık akıllı tahta kullanacağız.” diye parlak ekranı ve ışıklı kalemleri gösterdiğinde küçük dilimi yutacaktım. Teknoloji ne güzel şey diye düşünürken torbada bir kıpırtı oldu. Herkes uyanmıştı. En yaşlı olanımız, “Arkadaşlar bizim tozumuz bile bilgelik kokar. ‘Eğitimde yenilik’ diye insanların, ruhsuz ekrana teslim olmaları akıl alacak şey değil. Şu küçücük yerde sıkışmaktan her yerim ağrıdı.” diye mızıldanmaya başlayınca kırık tebeşir “Bize gençliğimizde kıydılar, , bacağımızı kırdılar ihtiyar. Bir sen mi yaşıyorsun bu dünyada?” diye çıkıştı. “Ayıp oluyor ama.” deyince çenesi kapandı. Bu sefer ihtiyar söylenmeye başladı. “Tam emekliliğim gelmişken sürgün edilmek yutulacak lokma değil, bunca yıldır dayanma gücüm kalmadı artık.” Yaş ilerledikçe şükretmek unutuluyor, beklentiler arşa çıkıyor diye düşündüm. Torbadaki en ön ve üst konumu ona vermiştik. İnsanlar gibi deniz manzarası karşısında çay yudumlayacak değildi ya. “Aradığın huzur burada. Hepimiz yanındayız. Üzülme.” diye sırtını sıvazladım.

Birkaç dakikalık sükûnetten sonra iyice sıkılmış görünen Gri Baş aldı sazı eline “Ethem Hoca hayatını devlete ve topluma faydalı bireyler yetiştirmeye adanmış, emektar bir öğretmen. Emeklilik en çok ona yakışır. Nice gazeteci, yazar yetiştirdi. Bir gün olsun ‘Ben oldum.’ dediğini duydunuz mu? Gördünüz işte bize de kıyamadı. Beni eline alıp kendine has el yazısıyla kara tahtaya ‘Hayatta en hakiki mürşid ilimdir.’ yazdığı anı dün gibi hatırlıyorum. Hayatımın en gurur verici anıydı.” diye konuştu.

“Kırmızı Damar” dediğimiz müzik öğretmeniyle arasından su sızmayan arkadaşımız “Celal Bey’in benimle sol anahtarı çizmesi uzun yola çıkmak gibiydi. Hocanın elinde önce özenle birbirine paralel uzun beş çizgi çeker sonra çizgilerin en sol ucunda ortadan başlayarak bir sağa bir sola sürülürdüm.” diyerek derin bir iç çekti.

Yeni konfor alanımıza çoktan alışmış, miskin uyusuk yatarken bugün ki bu hareketlilik de neydi? Sabahki küçük boyutlu deprem zihnimizi açtı desek yeriydi.

Hazır ağızları açılmışken ortama şöyle bir coşku vereyim, , direncimiz tazelensin.” dedim. “Bu kulaklar neler duydu.” deyip bir kahkaha attım. Milli güvenlik dersine giren asık suratlı Kaya Yüzbaşı’yı hatırlayıp o an hafızamda canlanan bir anımızı sürdüm ortaya. “Medeniyet duşa girince rahat rahat işlememektir.” demişti de her dakikası gergin geçen dersi pamuk gibi yumuşatmıştı komutan. Arkalardan bir öğrenci yanındaki arkadaşına “Seni kimse görmüyor diye salmayacaksın öyle.” diye fısıldayınca kızlı erkekli gülmekten kırılmıştı sınıf. İster inanın ister salladı deyin, bu olay, yeni yaşanmışçasına güldürdü bizi. Kahkahalarımızın basıncından içinde bulunduğumuz torba esnedi ve küçük bir yırtık oluştu. Artık daha rahat yayılabiliyorduk. Bir arkadaşımız hani en altta neredeyse nefessiz kalmış olan, “Ah anam! Düşüyordum neredeyse!” diye haykırdı. Sonra “Sırtım rafın gerisinde kaldı. Öndekiler biraz ilerlesin!” diye inledi.

Sohbet koyuydu. Konuştukça azalıyordu can derdi ve çöpe atılma korkusu. Yıllardır ne kurtlar birikmişti içimizde.

Genç arkadaşlarımızdan kırık olanı “Benim de ucumu Barış diye bir çocuk, ne çocuğu, üçüncü sınıf öğrencisi bir zıpır, kırıp suya katarak içmişti. Ateş yapıyormuş. Üç gün rapor alıp evde yatmış.” diye kıkırdadı. Nefes alıp devam etti. “Ha, bir de İngilizce Hocası Sami Bey’in lacivert ceketinin arkasına “Evde yok.” diye yazmışlardı benimle. Bütün gün okulda öyle dolaşmış da kimse fark etmemiş.” diye devam etti. Biri de oradan atladi, kim olduğunu göremedim. “Ben de Fizik Hocası Kuantum Şefik’in dersinde, Haylaz Cemal’in üzerine fırlatıldığım zaman ışık hızını öğrenmiştim. “ dedi heyecanla.

Bir de Mavimiz vardı hayatı hep gecikmeli yaşayan: “Ah yok mu o çembere teğet olmak, koca uzayda tek noktada buluşmak,” diye iç geçirdi ve ”Aşkın rengi bana benzer.” diye racon kesti. Sanki biz bilmiyorduk, aşkın karmaşıklığını. Yeniden hülyalara daldı millet.

O günden sonra torba ahalisi, sessiz günlerine geri döndü. Çoğunlukla dışarıdaki çocukların seslerini hasretle ve merakla dinleyerek geçiyordu zamanımız.

Bulduğumuz koridor gizli buluşmaların adresiydi. Gözlerden uzak bir ortam olduğundan sevgililer buraya sık geliyordu. Kulak kabartıp dinliyorduk biz de. Mekteplilerin konuşmalarından zaman zaman elektrik kesintileri olduğunu ve telefonlarının ışığını kullanmak zorunda kaldıklarını duyuyorduk. Bazen dersler sekteye uğruyordu. Neler oluyordu böyle? Öğrenciler güneşteki patlamaların arttığını, artık gün ışığı varken okulda olunacağını, akıllı sınıf sisteminin çöktüğünü söylüyordu.

Öğretmenlerin eğitimin devamı için beyaz tahtaları bulduklarını ama keçeli kalemlerin çoktan kurumuş olduğunu öğrendik. Merakla dinliyorduk. Deponun bulunduğu bizim koridor panayır yeri gibiydi. Gülüşmeler, konuşmalar, koşturmacalar bitmiyordu. Dersler ne zaman başlıyor, ne zaman bitiyor anlayamıyorduk. İhtiyar zaman zaman “Destur. Fesuphanallah.” dedikçe aklından neler geçiyor diye Mavi’yle bakışıp gülüyorduk. “Yaşlandık diye maskara mı olduk?” diye bize kızıyordu.

Aylardan ekimdi hiç unutmuyorum. Sene 2028. Direncimizin yumuşadığı günlerdi. Umarsızca yatarken birden deponun demir kapısı şangırdayınca irkildik. Titreyip kendimize geldik. Loş bir ışık süzüldü içeri. Neler olduğunu göremiyorduk. Grup halinde gelenler içinden müşfik birinin tanıdık sesi değdi kulaklarımıza. O olabilir miydi? Yok canım, muhterem hocamız emekli olalı dört yıl oluyordu. Yine şaşırtmayı becerdi hepimizi. Memleketi Çorum’dan kalkıp gelmişti demek. Vay canına! Vatan sevgisi ve eğitim aşkı işte bu! Yıllardır açılmamış odadan kalkan toz yüzünden kuvvetlice hapşırıldı. Olduğumuz yerde zıpladık. Adımları yaklaştı, yaklaştı. Önümüzdeki sarımsı kahverengi karton kutuyu çekmeye çalıştı. Yanındaki genç arkadaşları bırakmadı. “Siz çekilin hocam, biz hallederiz.” dediler. Nem deposu o kutu çekildi önümüzden. Öğretmenler karşımızdaydı. Nasıl da özlemişiz insan yüzü görmeyi.

Bizi paylaşıp sınıflara götürdüler. Oh nihayet özgürlüğümüze kavuşmuştuk.

Öğretmenlerimizin sevgi dolu parmakları arasında, harflere, işaretlere can vere vere tükeneceğiz. Öyle bir yazacağız ki kara tahtaya silemeyecekler izimizi.

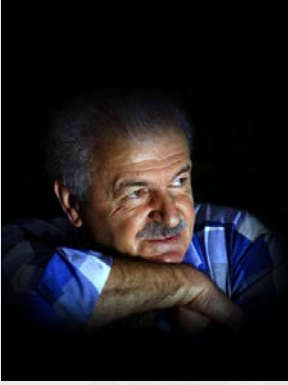
Ekibe “Vakur hayatlarımıza kavuşmak ve vazife uğruna ömür tüketmek onurlu yaşamaktır. Yürüyün be. Kim tutar sizi.” diye bağırdım.

O günden sonra akıllı tahta ve kara tahta birlikte çalışmaya başladı. Bazen görseller ve videolar için akıllı tahta kullanılıyor bazen de hızlı hesaplamalar ve küçük notlar için biz devreye giriyorduk.

Demek ki şu hayatta her şeyin ayrı bir yeri vardı. Bu da bizim vakur hayatımızdı.

21.02.2025

- HAYDERS, Ethem Göktürk ile Hikâye Anlatıcılığı ve Yazarlık Atölyesi, Ankara, 19.02.2025

Hasan ATABAŞ

hasanatabas99@hotmail.com

Fotoğrafçılıkta BAKMAK VE GÖRMEK ÜZERİNE

“Bakmak” ve “görme”k kavramlarının her ikisi de gözle algılama eylemini ifade eder; ancak farklı çağrışımlara sahiptirler. Şöyle ki sözlükte, bakmak; “bakışı bir şey üzerine çevirmek, yüzü bir yöne doğru olmak”; görmek ise “gözle algılamak, seçmek, anlamak, kavramak, sezmek, bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek” şeklinde tanımlanmıştır. Yani bakmak, yoldan geçerken gördüğümüz bir ağaca bakar geçeriz veya sokakta yürürken gördüğümüz yapılara ve insanlara şöyle bir bakar gideriz. O kadar ki, baktığımız ağaçların altından akan suyu, arkasındaki dağları göremeyiz veya insanın yanındaki arkadaşının elindeki simidin hiç farkına varamayız.. Oysa görmek için dikkatlice baktığımızda; ağaçlar yoldan biraz ileride, dalları yukarıya doğru uzanmış, yanlarından menderesler oluşturarak akan küçük bir dere, ileriye doğru giderek yükselen bir arazi, onun devamında yükselen dağlar, yukarıda masmavi bir gökyüzü ama ufuktan çıkmakta olan kabarık bulutlar... Yani ağaçları iyice inceleriz, buldukları ortamı kavramaya çalışırız, gördüklerimizi değerlendiririz.

Bakmak pasif bir süreç, görmek ise aktif bir süreçtir. Bakarken görüş alanımızda olmayan bir şeyi görmeyiz, sadece baktığımız şeyi görürüz, Görmek, yavaş ve derinlemesine bir eylemi inceleyen bilinçli bir bakışın sonucudur. Örneğin fotoğraf çekerken karşımızdaki sahne hakkında hislerimizi ve düşüncelerimizi değerlendiririz; sahnede nelerin olduğunu, karmaşıklık yaratan şeyleri, öndeki nesnelere arkadaki veya uzaktaki nesnelere nasıl göstereceğimizi, ışığın geliş yönüne göre fotoğrafı nereden çekeceğimizi vb. iyice anlamaya ve kavramaya çalışırız. Burada önemli olan sadece bakmak değil, bakmanın arkasından görebilmektir; fotoğrafı görebilmek... Çünkü bakmadan göremeyiz. Onun için öncelikle iyi bir bakan olmak gerekir, sonra da görmeye sıra gelir. Görenleri bakandan ayıran şey, bu yaratıcı ve meraklı görme eylemidir. Bakmak, bakılan şeyin hem başlangıcını hem de sonunu anlatır. Görmek ise bir araştırma, inceleme, değerlendirme sürecine başlama isteğini tetikler. Fotoğrafçının bu iki olay arasındaki farkı iyi anlaması ve daha da önemlisi bu anlayışı fotoğraflarında göstermesi gerekir. Bunun için de bakmakla görmek arasındaki farklar çok iyi öğrenilmelidir.

Fotoğrafçılığa yeni başlayanlara seminerlerde, “bakmak değil görmek önemlidir” denir. Çünkü görmek samimi bir eylemdir. Ne kadar ilgi ile gözlemlersek ve ne kadar çok uygulama yaparsak, o kadar iyi sonuç alırız. Onun için görmeyi öğrenmek gerekir diyoruz. Usta fotoğrafçılar görmeyi bildikleri için nerede neyi çekeceklerini de iyi bilirler. Fotoğraf gezilerinden dönünce, bir sonraki seminerde, o gezide çektiğimiz fotoğrafları izler ve eğitmenimiz de eleştirilerini yapardı. Bazı fotoğraflarımız ekrana gelince arkadaşlarımızdan bazıları “Aaa! Ben de oradaydım ama böyle bir şey

göremedim; siz bunları nasıl gördünüz?” derlerdi. Evet, bu bakmanın değil, farklı kişilerin farklı görmelerinin sonucu oluyor. Mary Price, İngiliz fotoğrafçı Julia Margaret Cameron için şunları söyler: “Onun çektiği ünlü adamların fotoğrafları olağanüstüdür, fakat çektiği sıradan kadınların fotoğrafları da aynı düzeyde olağanüstüdür. Bu fotoğraflara ışık saçan bir yoğunluk kazandıran şey, öznelere başarısı değil, görsel üstünlüğü belirleyen Cameron’ın gözü ve onun ışın yarattığı hacim ile süzülen gün ışığının bir yüzeye kazandırdığı duyarlıktan aldığı yoğun duygusal zevktir.” (*Fotoğraf Çerçevdeki Gizem, Ayrıntı Yayınları, 2. Baskı, İstanbul: 2014, s. 127*).

İyi fotoğrafçı olduğumuzda, dünyayı bir fotoğrafçı gibi görmeye başlarız; etrafımızdaki nesnelere ve ışığı fark eder, daha yavaş bakarız ve zihnimize fotoğraflar çekeriz. Aslında fotoğraf makinesi sadece fotoğraf çektiğimiz bir araç değil, bize görmeyi de öğreten bir araçtır.

Çocuklukta görme, bir şeyi daha yakından inceleyerek ve tanımlama ile baktığımız şeyleri anlama şeklimizdir. Konuşmayı öğrenmeden önce etrafımızda gördüğümüz nesnelere bakar ve onları tanırız. Görme, dünyadaki görünür yerimizi belirler ve görme şeklimiz öğrendiklerimizden, bildiklerimizden etkilenir. Bir başka fark da şudur; yakındaki veya uzaktaki nesnelere bakılır, görmek ise yakında olan nesnelere incelenmesi, ayrıntılarını analiz etmekle olur. Çünkü görme yoluyla beynimiz daha fazla bilginin ve ayrıntının farkına varmamızı sağlar. Onun için göreceğimiz ortamı yakından incelemek gerekir. Görme biçimimiz dünyayı ve bizi etkiler. Dahası, dünyaya deneyimlerimizin etkisiyle baktığımızda daha çok şey görürüz; bazen de bilmediklerimizi de öğreniriz. Şunu unutmayın; yoğun bir şekilde gözlemlerseniz ancak o zaman görebilirsiniz. Bakmak bir keşif sürecidir, rastgele, öylesine çevreye bakmaktır. Görmek ise fotoğrafçının, önemli bulduğu konularla derinlemesine ilgilenmesini ve zamanı durdurmaya karar verme anını belirlemeye yardımcı olan bir eylemdir. Görmek görsel algıdan daha fazlasıdır. Görmek için çok çaba harcamak, emek vermek gerekir.

Fotoğrafçılık tutkuya bağlı olan bir hobidir. Makinenizle çarpıcı görüntüler oluşturduğunuzda, daha iyilerini yapmak için can attığınızda, bir sonraki adımınızda görmeyi istemek hakkınızdır. Önemli olan bakmak değil görmektir ama bakmadan da

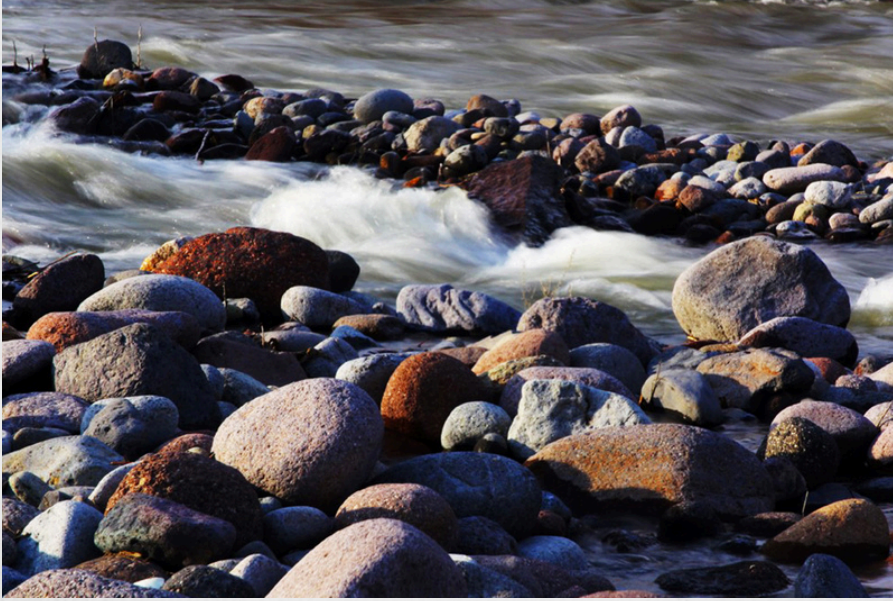
göremeyiz. Öyleyse bakmayı da görmeyi de bilmek, öğrenmek zorundayız. Gördüğünüz şeyleri başka nasıl görebiliriz? Fotoğrafını çekmeyi düşündüğünüz sahneye her yönden bakmak gerekir mi? Bu da bizi, taze bir görüş açısı bulmaya götürür. Fotoğrafçılığa olan ilginiz arttıkça, görme beceriniz de gelişir.

Fotografik potansiyelinizin olduğunu fark edersiniz ama unutmayın, bunun sadece bir sahneyi tanımlamaktan daha fazlası vardır. Fotoğraf çekerken sahneleri inceleyip, görüp, kadrage almayı düşünürken yeni bakış açıları bulmak oldukça zordur. Esas mesele bu yeni bakış açısını bulmaktır. Harika fotoğraflar çekmek için gözünüz yeni açıları görmeli, daha önce görülmemiş fotoğraflar gösterebilmek için yeni fotoğraflar getirilmelidir. İnsan nesnelere veya varlıkları oldukları gibi değil, daha ne oldukları için de çekmelidir.

Çoğumuz dünyayla ilgili bilgileri, büyük ölçüde, bakarak değil görerek öğreniriz. Bazı fotoğrafçılar ise çevrelerine öyle görmeyen gözlerle bakarlar ki, kısmen kör olurlar. Oysa göremediğimiz bir şeyin fotoğrafını da çekemeyiz. Bu yüzden zaman zaman görme pratikleri yapmak gerekir. Bunun için yanınızda makine olması da gerekmez. Örneğin bir parkta dinlenirken veya sokakta yürürken, ilgi çekici benzersiz tasarımlar, şekiller, formlar vb. düşünün; gözlerinizi ayrıntılara odaklar gibi yapın ve kendinize bazı fotografik değerleri olan şeyler görüp görmediğinizi sorun. Fotoğrafçılığımızın ilk yıllarında seminerlere devam ederken, arkadaşlardan bazıları “sokakta yürürken gördüğüm şeyleri, bundan fotoğraf olur mu diye bakıyorum. Hatta ellerimi ve parmaklarımı kullanarak çerçeve oluşturup, potansiyel olarak kompozisyonlar yapmaya çalışıyorum” derlerdi. Yıllar önce Ankara’da doğa fotoğraflarından oluşan

bir grup sergisi açmıştık. Sergiye koyduğumuz deftere yazılanlara -bu yazı vesilesiyle- bir kere daha göz attım. Şöyle yazmışlar: “Sizler, biz normal insanların göremediği, belki de üzerine basıp geçtiğimiz küçücük harikaları, ayrıntıları ne güzel görmüşsünüz; size hayran oldum.” Bir başkası da şöyle demiş: “Bizlerin göremediği bu güzellikleri bize gösterdiğiniz için bir Ankaralı olarak sizleri kutluyorum.” Kısaca şunu söyleyeyim; fotoğrafçılık hakkında ne kadar çok şey bilerseniz, gezilerde de o kadar şey görme ihtimaliniz vardır. Dikkatimizi fotoğrafçılık üzerine yoğunlaştırarak görme duyumuzu geliştirebileceğimize inananlardanım.

Neyi görmeye çalışıyoruz veya doğa fotoğrafçılığında görme nedir? Baktığımız şey her şey değildir, fotoğrafladığımız nesnenin veya varlıkların ne olduğuyla ilgili bir adı vardır: Bir ağaç, bir kuş, bir çiçek, bir inşaat, dağlar, bulutlar ve bir ev... Gördüğümüz şeyler hep farklıdır ve çok daha fazlasıdır. Bunun sebebi, algıladığımız kadarıyla, bir şeye baktığımızda gözlerimizi kullanmamız ve o şeyi tanıma aşamasında olmamızdır. Bakma ve tanıma aşamasını geçip, görme aşamasına geldiğimizde, gözlerimizden çok daha fazlasını kullanıyoruz. Görme, duyma, anlama, koklama, dokunma gibi tüm duygularımızı ve daha fazlasını devreye sokuyoruz. Ruh halimizi, zihnimizi, kalbimizi, beğenimizi ve çektiğimiz şeyin bizde uyandırabileceği bütün duygularımızı işler hale getiriyoruz. Böylece sadece gözlemlenirden sıradan olan eşsiz bir şeyi, sıra dışı bir şeye dönüştürüyoruz. İşte bütün bu emeklerle güçlü fotoğrafların sahibi oluyoruz.

Bakmak, hızlı ve genel bir işlemi içerirken, görmek aslında fotoğrafın ayrıntılarını bulmaya çalışmaktır. Bu yüzden sadece bakmaktan daha fazlasını yapmaya çalışın ve fotoğraftaki bütün detayları görmeyi esas amacınız olarak belirleyin.

Bunu fotoğraf izlerken de yapın. Örneğin bir sergiye gittiniz; her fotoğrafa bakmak için belli bir zaman ayırın. Fotoğrafçının bu fotoğrafı rastgele mi, yoksa bilerek / görerek mi çektiğini anlamaya çalışın. Fotoğrafçının gözle görerek, gönülle inceleyerek ve kafayla çektiği fotoğraflara bakın. Fotoğrafçının o fotoğrafı çekerken keşfettiği bakış açısını, ışığın yönünü ve varsa gölgelerin durumunu inceleyin. İzleyiciyi fotoğraftaki bazı şeylere bakmaya yönlendirmek gerekir. Örneğin fotoğrafta sığ bir alan derinliği oluşturduğunuzda, izleyici arka plana şöyle bir baktıktan sonra, odak noktasına yönelecektir. Oradaki netliğin, objenin / varlığın ayrıntılarında dolaşacaktır. İzleyicileri etkileyecek fotoğraflar çekmek istiyorsanız, çektiğiniz sahneyi tam olarak görebilmelisiniz. Başka bir deyişle, izleyicinin ilk önce bakmasını istediğiniz yeri veya ögeyi en belirgin hale getirin. Yoksa tüm olayları kaçırmış olabilirsiniz. Eğer fotoğrafçı, bakma ile görme arasındaki farkları biliyorsa, fotoğrafları iyi olmuştur. Şimdi düşünün bakalım; fotoğrafı izlemekten zevk aldınız mı?

Her insan harika fotoğraflar görünce hayran olur ve “bunları çekmenin sırrı nedir?” diye sorar. Bazıları bu fotoğrafları çekenlerin, doğuştan gelen bir yetenekleri olduğunu sanırlar. Oysa fotoğraf çekmede daha iyi bir seviyeye geldiğinizde, gittiğiniz yerlerde çevreye potansiyel fotoğraf sahneleri olarak bakmaya başlarsınız. Fotoğrafçılık becerilerinize zaman ilerledikçe biraz daha güvenin; gördüğünüz varlıkları yeni / taze bir bakış açısıyla bakmanızı sağlayın. Yani dünyayı bir fotoğrafçı gözüyle görmeye çalışın; bunu yapabiliyorsanız kazançlı çıkarsınız. Fotoğraf oldukça büyüleyici bir şeydir. Fotoğraflar canlıdır, diridir. Bir kayıt yüzyıllarca yaşama şansına sahiptir. Fiziki

veya kimyasal bir nedenle yok olmadıkça; -yırılmadıkça, çürümedikçe, yanmadıkça- yaşama şansları vardır.

Bazen fotoğraf çekerken, sonucu yani fotoğrafın durumunu göremezsiniz. Örneğin sahnede gördüğünüz hareketi, asla fotoğrafta aynen göremezsiniz. Fotoğrafta hareketin oluşturduğu estetik izleri görürsünüz ancak. Bu izler, fotoğrafı çekerken deklanşör hızını yavaşlatarak elde ettiğiniz izlerdir; biraz bulanıklık veya çizgilerden oluşan bir yoldur fotoğrafçılıkta. Deklanşör hızını belirlemek için birkaç deneme yapmak gerekir. Her halükârda, nesnelerin hareket hızının ne kadar olduğu, buldukları yerin ne kadar uzakta olduğu ve fotoğrafçının ne kadar sabit kaldığına bağlıdır. Örneğin, kar yağmurdan daha yavaş yağar. Bu tür olayların fotoğrafını çekebilmek, gördüklerinizin sonunda hissettiklerinizle mümkün olur. İlerlemenize yardımcı olacak, kendinize güven sağlayacak bazı ipuçlarını mutlaka öğrenin. Kendinizi tanımayı, eleştirmeyi ve işinize yaramayacak davranışları terk etmeyi becerin. Çektiğiniz fotoğrafları hemen paylaşmayın, biraz zaman geçsin; zaman zaman onları bakın, güzellikleri ortaya çıksın...

Elinizde nasıl bir makine olursa olsun; iyi bir görüşe sahip olmak, iyi bir fotoğrafçı olduğunuz anlamına gelir. Yani fotoğrafçılıkta vizyonunuz sizi iyi bir fotoğrafçı yapan şeydir. Fotoğrafçılıkta vizyon, görme becerisidir, hatırlamaya değer şeyleri nasıl belgelediğiniz, anlatmaya değer şeyleri nasıl gördüğünüzdür. Fotoğrafçılık becerinizin ne kadar iyi olduğu vizyonunuzla orantılıdır. Başkaları sizi taklit etmeye çalışsalar da başaramayacaklardır; çünkü vizyonunuzu sürekli olarak geliştirme ve sürekli olarak çalışma alışkanlığınız varsa, taklitçiler asla size yetişemez.

Fotoğrafçılık, bir sahnede gördüklerinizi, iki boyutlu bir yüzey üzerine kaydetme ve bu fotoğrafa bakacak insanlara ne sunmak istediğinizle ilgilidir. Onun için sürekli olarak potansiyel fotoğrafları görmeye çalışın ama bunu yaparken acele etmeyin; çünkü görme şeklinizi keşfetmek bir anda gerçekleşmeyebilir. Bu arada kendi fotoğraf tarzınız da gelişecek. Nasıl gördüğünüz ve bunu fotoğrafa nasıl aktardığınızı anlamanıza yardımcı olacaktır. Yani neyi fotoğraflamaktan hoşlandığınızı, neyi fotoğraflamaktan hoşlanmadığınızı karar vermeye başladığınızda, görmeyi de öğrenmiş olacaksınız. Başka fotoğrafçıların etkileyici fotoğraflarını görmek, size görmenizde yardımcı olacaktır. Başarmak için sabırlı olun ve çabalayın; çünkü bu hareketiniz fotoğrafçılığı heyecanlı hale getirecektir.

Beni etkileyen bir fotoğraf izlediğimde, onu çeken fotoğrafçının dünyayı farklı gören insanlardan biri olduğunu düşünüyorum... Umarım, görme biçiminizi keşfettiğinizde, bilinçli bir şekilde onu fotoğraflarınıza uygularsınız. Unutmayın, nasıl gördüğümüzü anlamaya başlamak, fotoğraf yolculuğumuzda önemli bir adımdır.

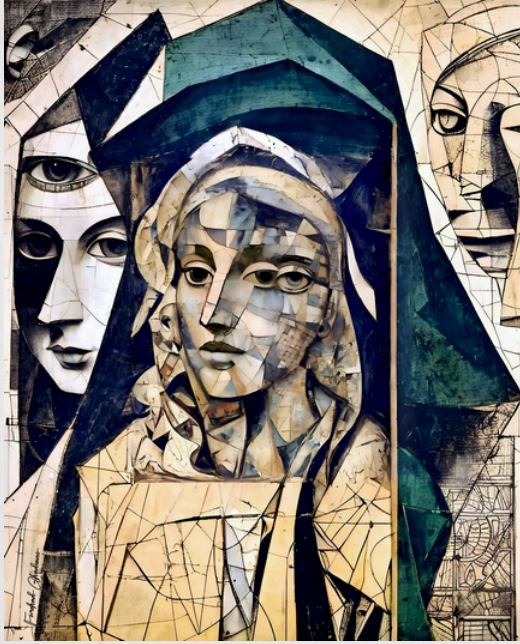
Farshad GHADIANI

Farshad Ghadiani, İran ve Türkiye’de faaliyet gösteren Sanjacq Reklam Şirketi’nin kurucusu ve sahibidir. Felsefe, tarih ve sanat alanlarında 200’den fazla illüstrasyonla bu alanlarda önemli katkılar sağlamaya çalışmıştır. Sanat ve teknolojiyi birleştirerek, çeşitli alanlarda, özellikle reklamcılık, yayıncılık ve dijital tasarımda kullanılabilir çeşitli eserler yaratmıştır.

Her zaman yaratıcılık ve kaliteye odaklanarak, müşterilerine benzersiz eserler sunmak ve illüstrasyon ve grafik tasarım sanatını geliştirmede önemli bir rol oynamak için çaba göstermiştir. Ghadiani,

- Adobe Photoshop
- Adobe InDesign
- Adobe Illustrator
- CorelDRAW
- FreeHand
- Adobe Premiere programlarında uzman olup; sanatsal tasarımlar ve işler üretmektedir.

BİR FOTOĞRAF (DİJİTAL) BİR YORUM

Gerçeğin Üçüncü Gözü

fgdigitalarts için adı: Gerçeğin Üçüncü Gözü

Tasarım Yazılımı: Photoshop ve Procreate

**Sanat sadece gördüğümüz değil, hissettiklerimiz, sorguladıklarımız ve keşfettiklerimizdir. **

Gerçeğin Üçüncü Gözü, gerçekliğin ve hayal gücünün sınırlarını aşmaya çalıştım. Bu sanat eserindeki üç yüz insan algısının farklı katmanlarını simgeliyor:

◆ Sol Yüz – Üçüncü Göz, derin kavrayışı ve üstün farkındalığı simgeleyen, yüzeyin ötesini görmeyi.

◆ Orta Yüz – Öz farkındalığın parçalanmış ama uyumlu bir yansıması ve içsel gerçek için bitmek bilmeyen bir arayışın.

◆ Doğru Yüz – Sırların ve gizemlerin gizli kaldığı bilinçdışı aklın gölgeli temsili.

Bu eserdeki her çizgi, gölge ve renk bir hikaye -görünen ile görünmeyen, bilinç ve bilinçaltı arasında bir köprü.

Bu sadece bir sanat eseri değil; daha derinlere bakmaya, daha fazla sorgulamaya ve içimizdeki ve ötedeki gerçekleri keşfetmeye bir davet.

**Gerçeğin Üçüncü Gözü'ne baktığınızda *ne görüyorsunuz?* ** 🗨️

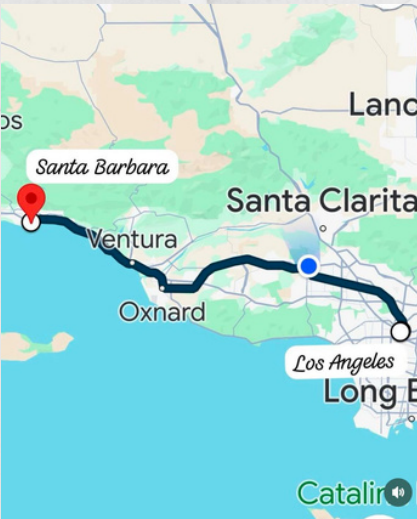

Özlem İLERİ

SANTA BARBARA VE SOLVANG GEZİ NOTLARI

Nisan 2024 de Los Angeles'a ikinci gidişimde artık aynı yerleri gezemeyeyim daha uzakları da göreyim istedim. Ve yine dayanamayıp, Amerika'nın trenleri Avrupa'ya benzemez biliyorum; ama bir tren seyahatine niyet ettim. Tabii orada Almanya'daki gibi aylık bilet yok. İki gün önceden internetten biletimi aldım, Santa Barbara'ya gitmeye karar verdim, üç saatlik

tren yolculuğu ve sahilden gidişin keyifli olacağını düşündüm. Yine bana çok ilginç gelen bir şey; yük trenleri arada uzaktan gördüğüm kadarıyla söylüyorum, 40 civarı vagon var. Yani ufukta bir tren görüyorsunuz, saymakla bitmiyor vagonları. Ben yine trene binip de bunu sosyal medyada paylaşınca, Amerika'da yaşayan bir üniversite arkadaşım bana şu mesajı yolladı: "31 senedir Amerika'da yaşıyorum, 1 kere bile binmedim trene. Bravo sana". Evet, bu bir gerçek trenleri seviyorum. Hatta bu bana çok çok eskiden çocukluğumdan da bir anıyı hatırlattı. Ben 6-7 yaşlarımdayken de trene binmeyi çok severdim ve teyzemler Polatlı'da otururdu. Anneciğim de sırf benim tren aşkıma hürmeten, ağabeyimle beni trenle Polatlı'ya götürmüştü. Ama tabii o zaman evlerimizde telefon yoktu ve evde bulamayıp geri dönmüştük. Annem hiç söylenmemişti. Nurlarda yatsınlar. 70'lerde Ankara-Polatlı, 2000'lerde Avrupa, Amerika, içinde aynı tren sevdalısı ben...

Sabah oğlumun arkadaşı beni istasyona bıraktı. İçeriye girdim farklı firmalar var, tam peronu, düzeni anlayamadan şöyle bir gezeyim de bulayım nereden bineceğimi derken baktım koridorlar fazla uzun gidersem geri dönmesi zor olacak en iyisi bir görevliye sorayım dedim. Tam sormak üzere yanına yaklaştım, görevli de o sırada telefonla konuşuyordu, bana küçük bir araba kullanan başka bir kişiyi işaret etti sorayım diye. O küçük arabalı görevlinin yanına gittim biletimi gösterdim, baktı hangi peron olduğuna, bin arabaya dedi, ben de bindim ve perona trenin geleceği noktaya

kadar o küçük arabayla beni götürdü. O araçlar için, rampalı yollar vardı istasyonda. Valizlerle birlikte zor, gidilecek merdivenleri düşünürseniz, bu araçlar ve yollar müthiş bir kolaylık. 5 dakikada bekledikten sonra tren geldi. Trenler burada da çift katlı. Ama ben etrafı rahat göreyim diye alt katta oturdum. Oturdum ve benden başka kimse

gelmedi bu vagona, yani özel vagonumla gittim Santa Barbara'ya. Tabii sabah erken olduğu için evde kahvemi yapmış, termosuma koymuştum, istasyondan da bagel aldım afiyetle yedim.

Santa Barbara da trenden inince yeğenimin tavsiyesiyle Solvang adında bir kasabaya gitmek üzere hemen istasyonun arkasından otobüse bindim.

Kısa bir otobüs yolculuğunun ardından Solvang'e ulaştık.

Solveng nasıl da güzel bir kasabaymış. Masallardan çıkmış gibi bir Danimarka kasabası. Otobüsten indiğim anda sanki artık Amerika'da değildim, bambaşka bir yere geldiğimi düşündüm.

Solvang (Danca'da "güneşli alan" anlamına gelir) Amerika Birleşik Devletleri, Kaliforniya, Santa Barbara County'de bulunan bir şehirdir. Santa Ynez Vadisi'nde bulunan şehrin nüfusu, 2020'de 6.126'dır. Solvang 1911'de kurulmuştur ve 1 Mayıs 1985'te şehir olarak kurulmuştur. Solvang, "Amerika'nın Danimarka Başkenti" olarak tanımlanmıştır.

1804'te Mission Santa Inés, Esteban Tápis önderliğindeki İspanyollar tarafından kuruldu. Meksika döneminde misyonun etrafında "Santa Inés" adlı küçük bir topluluk büyüdü, ancak Kaliforniya'nın Amerikalılar tarafından fethinden sonra büyük ölçüde terk edildi.

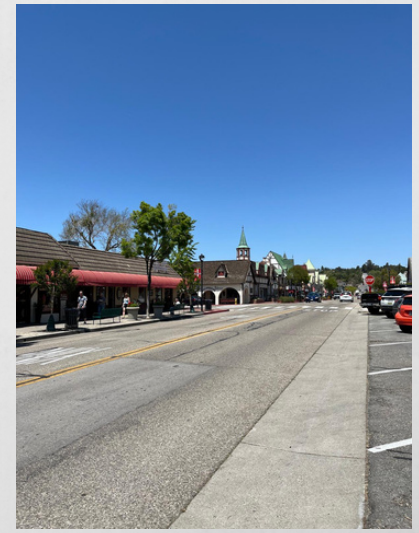
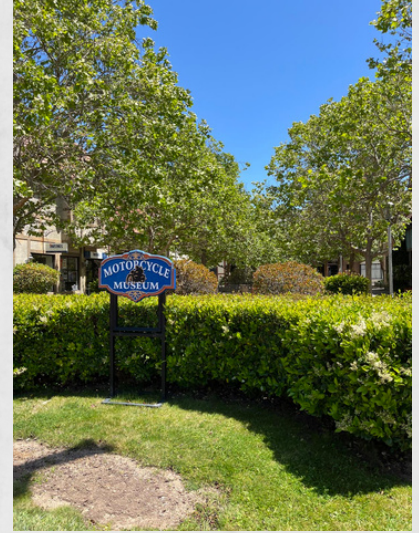
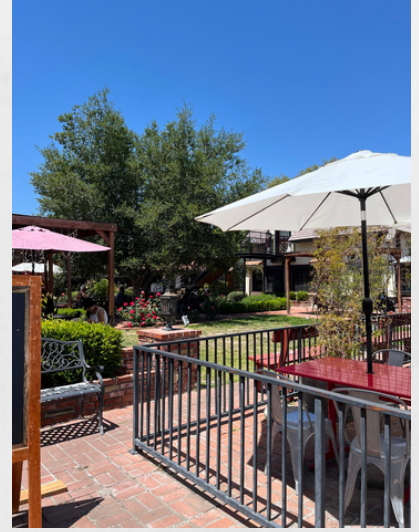
1911'de, Ortabatı kışlarından uzakta bir Danimarka topluluğu kurmak için çevredeki Rancho San Carlos de Jonata'nın 9.000 dönümünü) satın alan bir grup Danimarkalı Amerikalı tarafından misyonun etrafında yeni bir yerleşim kuruldu. Topluluk, 1947'de Danimarka temalı mimari yapılar inşa etmeye başladı ve o zamandan beri bir turizm merkezi haline geldi. Topluluk, İskandinav ülkelerinden turistleri çekiyor ve 2011'de Prens Henrik de dahil olmak üzere birkaç Danimarka kraliyet ziyaretinin konusu oldu. 21. yüzyıldaki sakinlerin azınlığı Danimarka kökenlidir.

1920'lerde Danimarkalı olmayan sakinlerin oranı önemli ölçüde arttı ve yerel işletmeler ve kiliseler geleneksel Danca'nın yanı sıra İngilizce hizmet vermeye başladı. 1930'larda Solvang, Santa Ynez Vadisi'ndeki en büyük kasaba ve yerel bölge için bir ticaret merkezi haline geldi. 1940'ların sonlarına doğru, kasabanın ekonomik faaliyeti ağırlıklı olarak tarıma odaklandığından ve genç sakinleri daha çeşitli iş fırsatları aramak için şehri terk etmeye yönelttiğinden Solvang'ın büyümesi durgunlaştı. 1947'de kasaba, The Saturday Evening Post'ta "Küçük Danimarka" başlıklı bir makalede yer aldı. Bu makalede Solvang'ın ilginç kırsal cazibesi övüldü ve Los Angeles ve San Francisco sakinlerinin hafta sonu Solvang'a geziler düzenlemesine neden olan bir turizm patlaması yaşandı. Solvang daha sonra kasabanın Danimarka mirasını vurgulamaya odaklanan bir turizm endüstrisi geliştirdi. 2004 yapımı Sideways filmi, çevredeki Santa Ynez Vadisi'ndeki üzüm bağlarına dikkat çekti ve tadım odaları açıldı. Restoranlar da Solvang'ın yerel kaynaklı yiyecekler için bir destinasyon haline gelmesiyle birlikte yeniden canlanmasının bir parçası.

https://en.wikipedia.org/wiki/Solvang,_California (07/01/2025)

Solvang'de keyifle gezdim; ancak daha otobüsten indiğim anda alerjik hapşırıklarım başladığı için hızlı bir gezinti oldu. Küçük bir kasaba olduğu için yürüyerek gezip sonra mecburen kapalı bir mekana girip karnımı doyurdum.

Ve Solvang'de gezintim bitince tekrar otobüsle Santa Barbara'ya döndüm.

Santa Barbara, aynı zamanda ilçe merkezi olan Kaliforniya'daki Santa Barbara İlçesi'nde bir kıyı şehridir. Alaska hariç ABD'nin Batı Kıyısı'ndaki en uzun kıyı şeridi olan güneye bakan bir kesimde yer alan şehir, dik bir şekilde yükselen Santa Ynez Dağları ile Pasifik Okyanusu arasında yer alır. Santa Barbara'nın iklimi genellikle Akdeniz olarak tanımlanır ve şehir "Amerikan Rivierası" olarak adlandırılmıştır. 2020 ABD nüfus sayımına göre şehrin nüfusu 88.665'ti.

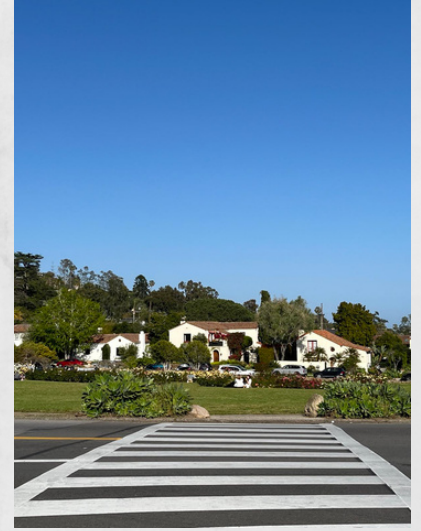
Şehrin popüler bir turizm ve tatil beldesi olmasının yanı sıra, büyük bir hizmet sektörü, eğitim, teknoloji, sağlık hizmeti, finans, tarım, imalat ve yerel yönetimi içeren çeşitli bir ekonomisi vardır. 2004'te hizmet sektörü yerel istihdamın %35'ini oluşturuyordu.

Bölgedeki yüksek öğrenim kurumları arasında Kaliforniya Üniversitesi, Santa Barbara, Santa Barbara Şehir Koleji, Westmont Koleji ve Antioch Üniversitesi Santa Barbara yer alır. Şehre Santa Barbara Belediye Havaalanı hizmet verir ve tren hizmeti San Diego'dan San Luis Obispo'ya giden Pacific Surfliner'ı işleten Amtrak tarafından sağlanır.

Santa Barbara bölgesi, US Highway 101 üzerinden güneydoğuda 160 km uzaklıktaki Los Angeles'a ve kuzeybatıda 525 km uzaklıktaki San Francisco'ya bağlıdır. Şehrin arkasında, Santa Ynez Dağları'nın içinde ve ötesinde, birkaç uzak vahşi doğa alanı içeren Los Padres Ulusal Ormanı bulunur. Channel Islands Ulusal Parkı ve Channel Islands Ulusal Deniz Koruma Alanı kıyıdan yaklaşık 30 km açıkta yer alır.

https://en.wikipedia.org/wiki/Santa_Barbara,_California (07/01/2025)

Santa Barbara'da gezinirken önce internetten bulduğum bir kiliseye gideyim dedim ki; bu da büyük bir hataymış. Çünkü Amerika'da Avrupa gibi kiliseler turistlere pek hitap etmiyor ve daha önce de belirttiğim gibi Kaliforniya'da arazi çok büyük ve dikey mimari az olduğu için, mesafeler uzak, ayrıca toplu taşıma da yaygın değil. Halk zengin, evlerin önlerinde 2-3 araba var, Avrupa gibi toplu taşıma ağı güçlü değil. Mesafeler uzun ve herkes arabalı. Ne yolda yürüyen görüyorum ne de sık sık otobüs. Hatta bazı caddelerde hiç otobüs ve durak yok. Dolayısıyla ben önce tren istasyonundan merkeze doğru yürüdüm, birçok caddeyi taşıt trafiğine kapatmış oldukları için de yürüyerek gittim ama bu sahil şehrinde çok tatlı bir tatil havası vardı. Trafiğe kapanmış yollarda etkinlikler yapılıyordu. Gezinin bu kısmı en eğlenceli kısmıydı.

Bu yanlış tercihimin sonucu olarak, kiliseye yürüme ve otobüsle bayağı uzun sürede gittim ve oraya ulaştığımda saat 17:30 olduğundan bir de kilise kapalıydı, dışarıda birkaç fotoğraf çekip o kadar yolu tekrar nasıl gideceğimi düşünerek ve bu sefer daha da uzun yol yürüyerek geri dönüş yoluna başladım.

Mission Santa Barbara, Amerika Birleşik Devletleri , Kaliforniya, Santa Barbara'da bulunan bir İspanyol misyonudur . Genellikle 'Misyonların Kraliçesi' olarak anılır, Padre Fermín Lasuén tarafından 4 Aralık 1786'da, Aziz Barbara'nın bayram gününde, Alta California'daki 21 misyonun onuncusu olarak Fransisken tarikatı için kurulmuştur.

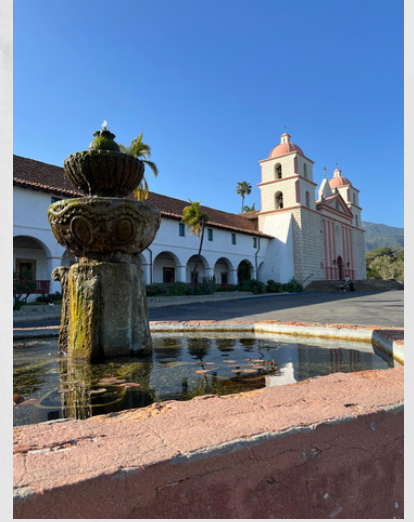
Mission Santa Barbara, diğer Kaliforniya misyonları gibi, rakip imparatorlukların tehditlerine karşı İspanyolların Alta California'daki iddialarını sağlamlaştırmak için daha geniş bir çabanın parçası olarak inşa edildi. Bunu yapmaya çalışırken, İspanya yerel yerli kabileleri iyi İspanyol vatandaşlarına dönüştürmeye çalıştı (Mission Santa Barbara için bu Chumash - Barbareño kabilesiydi). Bu, dini dönüşüm ve İspanyol

sömürge ekonomisine entegrasyon gerektiriyordu - yerel Chumash halkı için, Mission'ın büyük hayvan sürüsünün salgın hastalıklar ve askeri güçle birleşmesiyle oluşan çevresel değişiklikler, kabile üyelerinin genellikle misyon sistemine katılmaktan başka pek seçeneği olmadığı anlamına geliyordu ve bu da bir tür zorunlu kölelikle sonuçlandı.

Misyon, adını Santa Barbara şehri ve Santa Barbara İlçesi'nden almaktadır ve Hristiyan inancını benimsediği için babası tarafından başı kesilen Aziz Barbara adlı bir kızın efsanesinden gelmektedir.

Misyon arazisi Pasifik Okyanusu ile Santa Ynez Dağları arasında bir yükseltiyi kaplar ve Peder Junípero Serra'nın ölümünden sonra Kaliforniya misyon zincirinin başkanlığını devralan Peder Fermín Lasuén tarafından kutsanmıştır. Santa Barbara Misyonu, San Luis Rey misyonu ile birlikte, kuruluşundan bu yana Fransisken Rahiplerinin liderliğinde kalan tek misyondur ve bugün Los Angeles Başpiskoposluğu'nun bir cemaat kilisesidir.

https://en.wikipedia.org/wiki/Mission_Santa_Barbara (07/01/2025)

Biraz şaşkın gezdiğim doğrudur. Merkeze döndüğümde bir de iskeleye gidip tren istasyonuna dönecektim, ta ki bilete bakmayı akıl edip, 20 dakikam kaldığımı görene kadar. Dönüş biletimin saatini kafama yanlış kodlamışım. Güzel güzel ve mutlu bir şekilde geziyorken 6:50 olan dönüş saatimi kafamda 7'ye yuvarlayıp sonra da üzerine 50 dakikayı eklediğimi farkettim. Bir saat daha kazanmışım ne güzel. Mutlu mesut geziyordum vaktim var diyerek, hatta biraz gereksizce o uzak kiliseye gittim. Ama yollar, evler, binalar çok hoştu. Sonuç olarak koşarak tren istasyonuna ulaşma, nefes nefese oraya oturup 15 dakika geciken treni bekleme ve geri dönüş. Yine maceralı bir son. Ama en çok üzüldüğüm de iskele tarafına gidememek oldu.

Santa Barbara'da yanlış bir yere ve çok uzun sürede gitmem sebebiyle gezinin özellikle son kısmı telaşla ve esas görmek istediğim yeri görememenin üzüntüsüyle geçti; ama onun dışında özellikle Solvang çok güzeldi. Santa Barbara da güzeldi; ama iskeleye gidemeyip, o gereksiz uzun yürüyüş sonucu kapalı bir kiliseye gidip dönerek harcadığım zamana üzüldüm doğrusu. Kim bilir belki bir başka gidişimde tekrar gidip bu sefer iskelede ve merkezde daha çok vakit geçiririm.

Serenad ALTAN

Gazeteci -Yazar, Ekonomist, Üst Düzey Yönetici Danışmanıdır. Ana dil seviyesinde Fransızca ve ilaveten profesyonel düzeyde İngilizce konuşmaktadır. Seyahat etmek ve izlenimlerini yazıya dökmek, müzik dinlemek, piyano çalmak, kitap okumak, yemek yapmak, yürüyüş yapmak en büyük hobileri arasındadır. Deniz ve sanat en büyük tutkularıdır. 1 erkek çocuk annesidir..

ŞERİFE ANNE'NİN İNCİLERİ

Serenad ALTAN

İzmir-Çanakkale istikametinde anayoldan tali yola sapmış, saptığımız yol asfalttan ziyade micir dökülmüş ve dar bir yol olduğu için ister istemez hız kesmiştik. Banu arka koltukta uzanmakla oturmak arası bir pozisyonda, radyoda çalan şarkıyı güçlü ve vurgulu bir tonda söylüyordu. Arada kendinden şarkıya kattığı fazladan sözlere basa basa bağırmasının yanı sıra, micirlerin arabanın altına çarpma sesleri birleşince tüm bu sesler kafamın içinde çınlıyor, beynimde bir kakofoni fırtınasına dönüşüyordu. Öte yandan, önümüzden giden kamyonet ardında kocaman bir toz bulutu bıraktığı için gözlerimi istemsizce kısarak yolu görmeye çabalıyordum. Ön cam tamamen tozla kaplanmıştı ve silecekleri çalıştırdığımda bu toz cam suyuyla birleşince çamurumsu bir hal alıyordu. Sağ tarafımız uçurumdu. Sol tarafımızdan da bir araba 'ancak' geçirdi. Gerilmiştim. Yan koltuğumda oturan Melek ise tüm bu sesler hayatın normal sesleriymiş, toz bulutu içinde ilerlemiyormuşuz gibi rahat, pervasız bir şekilde kestiriyordu. Tam o sırada "Behramkale 17 km" tabelasını gördüm zar zor. Önümüzdeki kamyonet bizden uzaklaşsın ve toz bulutundan kurtulalım diye iyice hızımı azaltmıştım. Neredeyse saatte 20 km ile yol alıyorduk desem abartmış olmam. Bu gidişle Assos'a ancak bir saatte varabilirdik. Hava kararmış olacaktı muhtemelen. Oysa ben gün batımını sahilden izlemeyi ne çok hayal etmiştim Assos'ta. "Hayaller ve gerçekler" diye mırıldanarak tüm dikkatimi yola geri verdim.

Behramkale Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinde yer alan nefis bir köy aslında. Assos ise Behramkale köyünde bulunan bir antik kent. Zaman içerisinde Behramkale ve Assos özdeşleşmiş ve bir bütün olarak anılmaya başlamış. Birkaç kilometre sonra yol çalışması levhalarını takiben micir yol bitip yeniden asfalt yola girdik ve ben derin bir oh çektim. "Gözlerimi kısmaktan kaz ayaklarım derinleşti" diye hayıflanmaya başlayacaktım az kalsın. Yarım saat sonra Assos'a vardık. "Yaşasın güneşin batışını izleyebileceğim" dedim. "Gerekirse önce güneşi batırır sonra otele yerleşiriz" diye düşündüm. Otel kaçmıyordu ya! Ama güneş kaçabilirdi. Bu riski almayacaktım. Otelin önüne vardığımızda bir görevli aracımızı park etmemiz için bizi otoparka yönlendirdi ve park işini çabucak hallettim.

Geriyeye kızları ‘otele sonra da yerleşsek olur’a ikna etmek kalıyordu ki Banu benden önce davranıp “Kızlar, ben fena açım hemen sahilde oturup yemek yiyelim mi?” diyerek bu yükü benden aldı. Neyse ki Melek de mırın kırın etmedi ve yanımıza sadece el çantalarımızı alarak sahile doğru yürümeye koyulduk. Melek duygularını, fikirlerini beyan etme konusunda ben ve Banu kadar atak değildir. Banu da Melek’in tam tersi daha dürtüsel, daha spontan, sözünü, tepkisini hemen ortaya koyan bir yapıya sahiptir. Ben ise ikisinin ortasıyım diyebiliriz. Dengeli bir ekibiz yani. Gözümüze en salaş ama en sıcak atmosferli görünen, deniz kıyısındaki lokantalardan birine oturduk. Mavi ahşap sandalyeleri vardı. Her masanın üzerinde farklı renkte bir ampul yanıyordu. Ben gün batımını görebilecek açıyla bir sandalyeye yerleştim. Öyle ya, kilometrelerce araba sürmüştüm ve yer seçme önceliği benim olmalıydı. Banu ve Melek de karşıma oturmakta karar kıldılar ve hemen akabinde meze sipariş vermeye gittiler. Benim kurulduğum yerden görünen manzara eşsizdi. Güneş iyice ufuk çizgisine yaklaşmış, son göz kırpışlarını yapıyordu. Kızlar masaya geri döndüklerinde kadehlerimizi ellerimize alıp “batan günün güzelliğine ve doğacak günün umutlarına” diyerek şerefe yaptık. O sırada istemsizce kafamı sağa çevirdiğimde denizin için kırmızı bir deniz yıldızıyla göz göze geldim. Eğilip kolumu denize uzatsam alacakmışım kadar yakınımızdaydı. Üçümüz de bu güzel canlıya odaklanıp bir müddet onu seyrettik. Hayatımda daha önce hiç kırmızı deniz yıldızı görmemiş olmaktan mıdır, farklı gördüğüm her şeyi evrenin bir mucizesi olarak algıladığımdan mıdır nedir bilmem ama, inanılmaz bir mutluluk hissediyordum. Abartı olmayacağını bilsem ve ona zarar verme ihtimalim olmayacağından emin olsam alıp bağıma filan basacaktım deniz yıldızını. Sonra güneşi batırdık ve yemeye daldık. Akşam saatlerinde artık günün yorgunluğu üzerimize çökmüş haldeyken yanımıza bir bey yaklaştı. Restoranın sahibi ve adının Latif olduğunu sonradan öğrendiğimiz bu bey bize, yemeklerden ve servisten memnun kalıp kalmadığımızı sordu. Üçümüz de gülümseyerek hep bir ağızdan “harikaydı!” dedik. Sonra deniz yıldızından bahsettik. Meğerse bu bölgede çok olurmuş deniz yıldızı. Kuzey Ege’yle ilgili bilgi hazinemize bir bilgi daha eklemiş olduk böylece. O sırada Latif Bey bana hitaben “kaç gün buradasınız?” diye sordu. Yalnızca iki geceliğine Assos’ta olduğumuzu sonra Çanakkale merkeze doğru yola devam edeceğimizi söyledim.

“Nereleri gezmeniz gerektiğini biliyor musunuz? Planladınız mı?”

“Aslında daha ziyade spontan bir tatil olsun arzusundayız ama Athena Tapınağı’na mutlaka çıkacağız mesela.” dedim.

“Şerife anneyi görmeden, incilerini denemeden gitmeyin.” diye cevapladı Latif Bey.

“Şerife anne kim? Assos ile ilgili kendimizce gezilecek yerleri araştırdık ama böyle bir isimle karşılaşmadık. ???”

“Çanakkale için yola çıkacağınız gün Behramkale’den çıktuktan 2-3 kilometre sonra sağa doğru “Şerife Anne” diye silik mavi üzerine beyaz yazılı bir ok göreceksiniz. Yol biraz bozuk. Toprak yol ama on dakikada Şerife Anne’de olursunuz. Çok kahvaltı etmeyin o gün.” şeklinde merakımızı katlayan şeyler söyledikten sonra kendisine seslenen şef garsona “geliyorum oğlum” diyip bize de iyi akşamlar dileyerek masadan ayrıldı. Elbette gidecektik Şerife Anne’nin incilerini görmeye der gibi bakıştık kızlarla. Hesabı ödeyip otelimize doğru yürürken üçümüz arasında Şerife anne de, incileri de bir muamma halini aldı. O kadar ki, sonunda Banu: “Bence yarın gidelim ben çok merak ettim. Bu denizden inci mi çıkıyor? Şerife annenin incilerinin özelliği ne acaba?”

şeklinde Assos’tan ayrılış gününü bekleyemeyecek kadar sabırsız olduğunu haykırdı bize. Ne yalan söyleyeyim ben de tam Banu’nun düşündüğü gibi düşünüyordum. Melek: “Ben yarın erkenden kalkıp öğlen güneşi bastırana kadar denize gireceğim kızlar. Akşamüstü de tapınağa çıkarız diye konuşmuştuk. İsterseniz öğlen saati gidebiliriz. Hem adam ‘çok kahvaltı etmeyin’ dediğine göre orada yiyecek bir şeyler de ikram ediyorlar” dedi. Bu fikri Banu da ben de çok mantıklı bulduk. Odalarımıza dağılıp güzel bir uyku çekmek üzere iyi gecelerleştik.

Sabah horoz ve kuş sesleriyle uyandım. Dün arabadaki seslerden sonra bu sesler cennetin sesi gibi gelmişti bana. Keyifle ve gülümseyerek doğrulup saate baktım. Saat henüz yediyi çeyrek geçiyordu ama kahvaltının yedide başladığını otele giriş yaparken resepsiyonist kız söylemişti zaten. Yani elimi yüzümü yıkayıp, içime mayomu giyip, kızların odalarının kapılarını tıklatmak suretiyle onları da kahvaltı için dürtüp, kahvaltı salonuna inebilirdim. Öyle de yaptım. İçerden Melek’in aşırı uyanmış sesi geldi: “Çoktan kalktım, yürüyüş yaptım sizi bekliyordum geliyor. Sen inedur.” Banu’nun odasından su sesi geliyordu. Kuvvetle muhtemel duştaydı. Kahvaltı salonu ne tarafta diye sorduğumda resepsiyon görevlisi eliyle otelin dış bölümündeki taşlı yolu gösterdi ve: ”şuradan yürüyün karşınıza çıkacak” dedi. Mevsim Eylül sonu da olsa, ‘canım’ Ege’de dışarıda kahvaltı etmenin mümkün olabildiğini farketmenin sevinciyle yeniden bir gülümseme yerleşti suratıma. Çimlik bir alanın üzeri ahşap pergoleyle kapatılmış, böylelikle gölgelik yapılmış, envai çeşit renk çiçek arasında oturacak ve denizin muhteşem güzelliğine bakarak kahvaltımızı edecektik. Derken Melek geldi oturdu yanıma. Biz tam kahvaltıya başlayacakken Banu da geldi. Bergamot kokulu çaylarımızı içerken, kahvaltı boyunca önceki gün gördüğümüz deniz yıldızından ve Şerife annenin incilerinden bahsettik. Konuştukça merak seviyemiz artıyordu. Kahvaltı ettiğimiz yerden otelin iskelesine iniş olduğunu farkettilik ve kahvaltımız biter bitmez soluğu iskelede aldık. Güneş bizi, biz güneşi selamladık. Nasıl da sıcacık ısıtıyordu tenimizi, kalplerimizi. Kimsecikler yokken biraz yoga yaptık sonra hemen deniz atladık. Saat öğleye yaklaşırken güneş iyice tepede bir haldeyken Şerife anne için yola

çıkmaaya karar verdik. Artık o meşhur incileri görmeliydik. Acaba çok beğenirsek alabilir miydik yoksa çok mu pahalılardı? Odalarımıza gidip hazırlandık ve yarım saat sonra arabanın önünde buluştuk.

Behramkale çıkışından itibaren sağa sola çok iyi bakıp Şerife Anne okunu kaçırmamaları için kızlara uzun tembihlerimden sonra iki hafiyeye gibi ikisi de oturdukları koltukların pencerelerine yapışmışlardı. Bu şekilde herhangi bir ok ya da işareti kaçırmamız olanaksızdı. Latif Bey'in dediği gibi Behramkale'den çıktuktan 2 km sonra sonra silik mavi üzerine beyaz yazılı Şerife Anne okunu gördük ve o yola saptık. Yol topraktı ama düzdü. Uzakta bacası tüten ve eve benzer bir yapı dışında bir şey görünmüyordu. Demek ki daha Şerife Anne'ye varmamıza vakit var diye düşündük. Gitgide bu yapıya yaklaştığımızda binanın ön tarafında mavi tabelaya benzer bir şey olduğunu gördük. Önünde de tam anlamıyla bir konvoy araba vardı. İyice yaklaşınca tabelayı okuyabiliyorduk artık: "Şerife Anne". Uzakça bir yere aracımızı park edip kasketlerimizi kafamıza geçirdikten sonra, eve benzeyen bu yapıya doğru yol almaya başladık. İnci ve duman, duman ve inci. Garip bir yerdi. Burada inci ne arasındı?? Ellerinde tabaklar insanlar dışarda oturmuş kaşıkla bir şeyler yiyordu. Peki ya inci? İnciler? Acaba onları sergiledikleri yer binanın arkasında mı kalıyordu? Önce ikram, sonra inci sergisi filan mıydı neydi? Reflektif olarak kendimizi tek katlı bu binaya giriş kuyruğunda bulduk. İçerden nefis kokular geliyordu. Etrafımızdan geçip giden insanlardan: "Gerçekten dedikleri kadar var, hayatımda böylesini yemedim", "bu ne ya sakız gibi sakız", "tane tane anneanneminkinden bile güzel" şeklinde söylemler duyuyorduk. Sıra bize geldiğinde kazan kıvamında kocaman iki tencerenin önünde duruyorduk. Birinin içinde pilav, diğerinde ise nohut yemeği vardı. Tencerelerin arkasında duran ve servis yapan hanımefendi "sade mi olsun, nohutlu mu, yoksa ayrı ayrı mı?" şeklinde bir soru yöneltti bize. O sırada orada bulunandan daha yaşlıca ve anaç görünümlü bir hanımefendi daha geldi servise yardım için. Biz ise şaşkınca birbirimize baktık, şaşkınlığımızı gizlemeye gerek duymadan önce ben cevap verdim: "Benimki pilav üzeri az nohutlu olsun lütfen". Sonra Melek: "Ben sade pilav alacağım." Banu: "Ben de pilav üstü nohut alayım." O sırada artık merakımı yenemeyerek servis yapan bu iki hanımefendiden sonradan gelene yani nispeten daha olgun görünüme sordum: "Siz Şerife Anne misiniz?". "Evet canım benim." "Sizin incileriniz meşhurmüş, onları nerede sergiliyorsunuz acaba?" Kadın gülmeye başladı. O sırada ellerimize sipariş ettiğimiz pilav tabaklarını tutuşturdular. "Siz hele yiyin bakalım, sonra cevap vereceğim." Ne inciymiş arkadaş! Pandora'nın kutusu gibi. Ben, Melek ve Banu yemeklerimizi yemeye başladığımızda gözlerimiz birbirine aynı anda kitlenmişti. Hayatımızda yediğimiz en lezzetli ve dikkat çekecek kadar tane tane olan pilavı yiyorduk. Banu bir anda: "inci pilav!" dedi. O anda biz de Şerife anneyle beraber katıla katıla gülmeye başladık. Birinci tabaklardan sonra ikincileri de afiyetle yedikten sonra, Assos'tan ayrılmadan tekrar Şerife Anne'ye uğrayacağımıza söz vererek Athena Tapınağı'na doğru yola koyulduk. Şerife Anne'nin incileri gerçekten de denemeye fazlasıyla değerdi...

Çelist Fevziye SAYARI

1947 İzmir doğumluyum. Konservatuvar (İzmir) viyolonsel bölümünü bitirdim. Daha sonra Paris Ekole Normal'de Müzik, Almanya Detmold Müzik Akademisi ve Türkiye Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na girdim.

Küçük yaşından beri resim ilgi alanım oldu. Paris'te her hafta birçok müzeyi iştahla gezdim. Emekli olduktan sonra İzmir'in Urla İlçesi'ne yerleştik. Burada ciddi olarak resim çalışmalarına başladım. Nilgün Hamurcu, Mustafa Hazar Atölyelerinde çalıştım. Çeşitli karma sergi ve kişisel sergiler açtım. Şu an Antalya' da yaşıyorum.

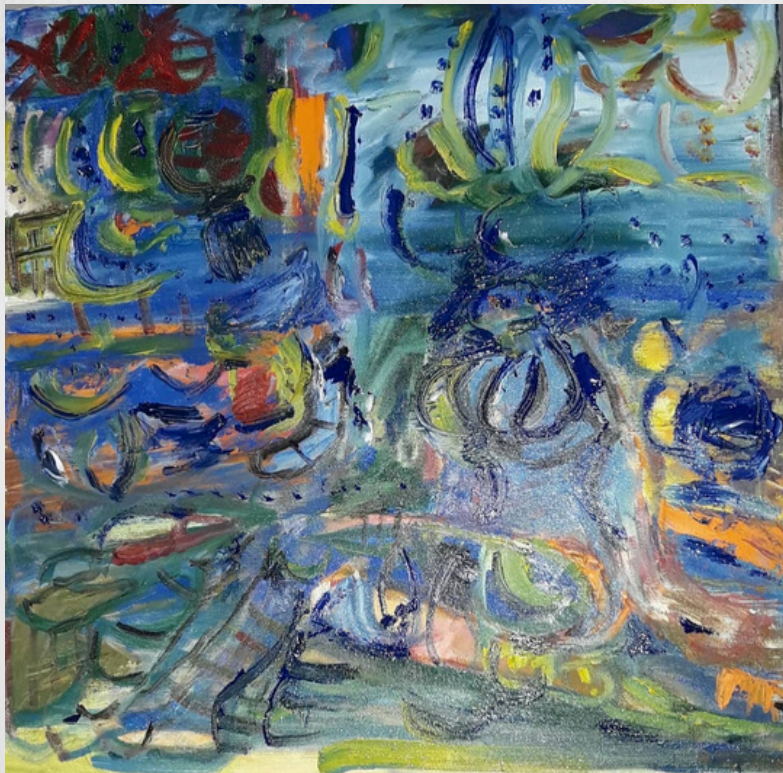
YAĞLI BOYA RESİM ÇALIŞMALARI

Müzik işte bu nedenle ölümsüzdür.

Tony Bennet 95 yaşında ve Alzheimer, Lady Gaga Fly me to the moon adlı şarkıyı söylemek üzere sahneye davet ediyor.

Müthiş bir ses rengiyle harika bir yorumla Bennet seyirciyi ayağa kaldırıyor.

Oysa her şeyi unutmuşken nasıl oluyor da şarkıları unutmuyor?

Beynin diğer bölgelerindeki hücreler ölmeye başlarken müziğin hafızası neden bozulmadan kalıyor?

Müzik beyindeki birçok bölgeyi uyarır . Bunlara ses işleyen duysal bölgeler ve duygusal işlemede önemli bir rol oynayan amigdala da dahildir. Amigdala ayrıca hafızanın duygusal niteliklerini kodlamak için de önemlidir. Bir hipoteze göre beynin bu bölgeleri hücre ölümüne karşı daha dirençlidir.

Fotoğraflanmış-uyandırılmış anılar önemli ölçüde azalırken müziksel anılar bozulmadan kalıyor. Araştırmacılar, Alzheimer'da belleği "açmak" için müziğin önemini fark ediyorlar . Şaşırtıcı bir şekilde, araştırmacılar, müzikle ilişkili anıları kodlamamıza yardımcı olan beyin bölgelerinin Alzheimer'da en son giden bölgeler olduğunu buluyorlar.

Ve bu, müzik terapisini, Alzheimer'ın ileri evrelerinde olanlar da dahil olmak üzere , insanların hâlâ sahip oldukları anılarla bağlantı kurmalarına yardımcı olmak için çok güçlü bir fırsat haline getiriyor.

Dünya genelinde, Alzheimer'lı kişilerin yaşam kalitesini iyileştirmeyi amaçlayan çeşitli müzik programları var. Yaklaşımlar pasif dinlemeyi, anıları canlandırmak için eski favorilerden oluşan çalma listeleri oluşturmayı veya hatta Tony Bennett'in yaptığı gibi müzik çalmayı veya söylemeyi içerebilir.

Tıbbi tedaviler ve diğer mevcut terapilerle karşılaştırıldığında, müzik terapisi keyifli ve uygulanması kolaydır ve aile üyelerine sevdikleriyle bağ kurma ve anılarını yad etme fırsatı verme gibi ek bir bonusla birlikte gelir. Bennett Lady Gaga eşliğinde Radio City Music Hall'da sahneye çıktığında, tekrar kendisi oldu, eşi Susan Cooper'a şöyle hatırladı: "Birdenbire açıldı. Bir ışık anahtarı gibiydi."

Müziksiz kalmayın.

Çünkü o gerçekten ruhun gıdası. Mucize!

Asuman Figen TÜMER

GEÇMİŞİM SENDE

*Git dedim.
Geldim dedin.
Konuşmam dedim.
Geçmişim sende dedin.
Daldık çocukluğumuzun sokaklarına,
Ayrı şehirlerde,
Tanıdık yüzlerle,
Aynı anıları biriktirmiştiz
Fark etmeden,
Keşke aynı mahallenin çocukları olsaydık,
Beraber yürüseydik okul yolunda,
Gülüşürken çocukça hallerimize,
Aniden öpücük kondursaydın,
Yüzümü kapatıp,
Gözlerimi kaçırıyaydım utanarak
gözlerinden.
Çocukluk arkadaşı olamadık,
Ama bu sabah çocuklar gibi şendik.
Güldüm, yüzümde güller açtı.
Güldürdün en mutlu kadın bendim o an.
Güldün, ne çok yakıştı sana.
Güldük, hayallerimize söz verdik,
Gerçeğinden daha güzel olacak diye...*

*Banu DUMAN
2 Mayıs 2025 / Saat 21.30*

ÇİÇEK

Çiçek olsam hangisi olurdu acaba?

Her bahar özgürce dağlarda, ovalarda, bahçelerde, tarla kıyılarında açan papatya mı?

Telaffuzu zor afili ismi olan saksı çiçeği mi?

Herkese verilmeyen, bakımı zor rengarenk orkidelerden biri mi?

Aşkın, sevginin sembolü gül mü?

Ağaçlarda açan, her yeri sevmeyen mimoza mı?

Daha sayamayacağım ne çok çiçek var. Çiçek oldum diyelim. Beni birine mi götürseler sevinirdim. Köklenip, büyüyeyim diye, suya koyup toprağa ekseler mi?

Çelenk yapılan çiçek olmak istemezdim. Başa taç olan çiçek demeti içinde olabilirim.

Narsist tanrının nergis çiçeğine dönüşmesi gibi olmalı benim çiçek olmamda. Hangi çiçek olduğum önemli değil aslında, hangi evde hangi elde olduğun önemli...

“Bana hiç çiçek alınmadı” dediğimde; öğrencimden gelen beyaz orkidem hala evimde penceremin önünde. Bu sene bana küsüp tüm yapraklarını dökse de, yeni yılla birlikte yeni yaprağını gösterince, barıştığını anladım. Bu kaçınıcı pencere, diye kızdı tabi.

Üzgünüm ama Beyazım bu son diye söz veremem sana. Göç Mevsimi geldi mi kalamam bilirsin. Bir çiçeklen bakalım. Şubat çiçeğine de söyle artık şubat ayı geldi geçti açmadı. O niye küstü ki saksısını da değiştirdim. Kapıdağ’a kar yağsın diye bekledim kışın. Kardelenleri seviyorum ben. Sakın kıskanmayın kardeleni, yeri başka bende. Küstük barıştık derken karar verdim, hangi çiçek olacağıma: Dört yüzyılda bir açan Himalaya Çiçeği.

Hadi bakalım hatırlayın en son ne zaman açmıştım. Sizin yüzyıla denk gelecek miyim?

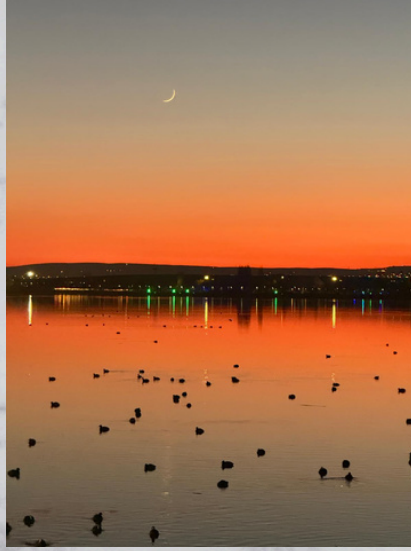
Fazilet KIRTAY

SON

*korkuların sonu var mı
nasıl başlıyor korku
parmaklarla gözlerle
cısss sözlerle
nerede başlar nerede biter
korkular sokakta evde
babana söylerim bak
eve gidince görürsün
dayatmalar tehditler aldatmalar
kimi kimle neyi neyle
nesnelerin yer değiştirmesi mi
göçmesi evrenden sevginin
taa uzaklara adını bilmediği.*

Güler ÖZÇELİK

f: Işıl Boyacıoğlu

HAVA

*Bir hava bilirim, elimdeki tek servetim
Günlerin yükseldiği tepelerden geçen
Canımı; kızla çalan renklerle yakan
Geceleri ruhumda bir volkan uyutan.*

Ürperir gökyüzü, sevişir hüznümle neşem

*Ne Orhan Veli, ne Sabahattin Ali, Fuzûli, Rumi,
Shakespeare'den ileri
Kalmasa dostlarım ve neşem
Gücüm, hayatım, ne varsa kaybetsem
Hep taze eski bir hava, hüznünlü ve muhteşem.*

Ürperir gökyüzü, sevişir hüznümle neşem

*Büyüsüyle buluşurum
Geceyi reddeder, güneşe alışmış yüzüm
Geniş derin bir siper açar gülüşüm
Işıldayan gerçek görüşüm.*

Ürperir gökyüzü, sevişir hüznümle neşem.

Işıl BOYACIOĞLU

AŞKLA BÜYÜDÜM

*Dalı olduğum ağacın köklerinden
yükselen hatıralar
bir türlü bırakmıyordu peşimi.*

*Zaman tasmalı bir köpek gibi
önümde diz çökmüş,
nefes bile almadan bekliyordu.*

*Hatırladıklarım,
Âdem'den kalma
Badire bir rüzgar misali,
geçmişten geleceğe esiyor;
geçtiği her yerde
bir gürültü bırakıp
yoluna devam ediyordu.*

*Her şey,
zamanını bekliyordu.
Tıpkı yüzümde beliren
o hafif gülümseme gibi,
dalından kopmuş bir yaprak misali,
sessizce soluyor,
yitip gidiyordu.*

*Yaş mı almıştım,
yoksa yaşlanmış mıydım,
neydi bu anılarla bitmeyen savaşım?*

*Her gidişte biraz kaldım,
her kalışta biraz eksildim.
Sevdayla ördüm ruhumu,
acıdan geçerek sevmeyi öğrendim.
Ben yaşla değil,
Aşkla büyüdüm.*

Mine DÖNMEZ ÖLÇER

24.4.2025

VEDA... ELVEDA...

*Söndü artık sinem yangını
Ateşe veda köze elveda
Dönülmeze girdi gurbet sancısı
Yollara veda hasretlere elveda...*

*Kader yazmış bize kara yazı
Çektik gönülden ahı zârı
Dil bundan sonra gözün yaşı
Ellere veda mendillere elveda...*

*Garibim hep sana oldu meylim
Ayn'uma el gözü sürmedim
Figana dur dedi artık sazım
Mızraba veda tellere elveda...*

*Sözüm ahir, sevdam bâki
Gömdüm derinlere aşkın sır gibi
Gayrı oldun bana sen de el gibi
Sana veda bana elveda...*

Dr. Murat AYDIN

AŞK...

*En masum yaşlarda kaldı...
Taa ki dünya kirletilene kadardı...
İçinde sen ben hepimiz vardı...
Yaşanabilir güzellikler orada kaldı...*

*Varlığma duyduğu güvenin teminatıydı...
Dedim ya aşkların en güzeliydi
Şimdi o aşkı o güzel insanlar
beyaz atlarıyla alıp götürdüler...*

*Gideni kim getirebilmiş ki...
Bu gün yerine neyi koyarsan koy
Hiç bir şeye değışilmez bilirim
O da tarifsiz İNSAN AŞKI...*

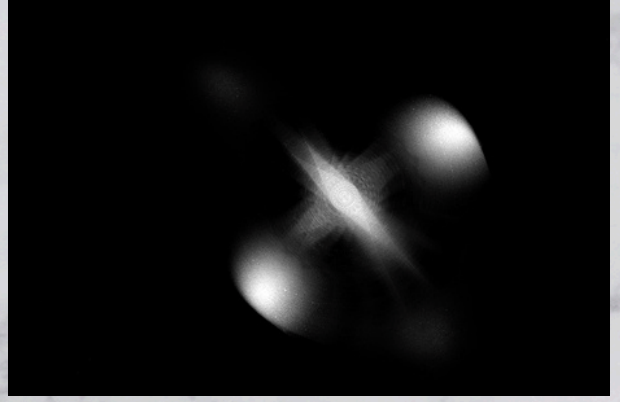
Ecz. Özcan KEKEÇ

27 Mart 2023

KIVAMLI ALINGANLIK

Sözcüklerin derbentinde
Islak nemli bir güneş
Kayboluşun kadirşinas gözeneklerinde
Bir dost hissi duyumsamak
Asıla adanmış yaşamların
Hakikat yolunda gurbetçi olmak
Gür ve temiz ellerimizin parmak uçlarında görüntüler
Ve hayat büyük muhteşem sürprizleriyle
Çerçevelerin cümlelerin insafına sığmayacak büyüklükte
Derişimin getirdiği değişiklikler
Ufalanır ellerimizde kalır izleri sitemkar anlamları
Bu şiiri nemli yağmuru bekleyen bir havada
Dost ellerin nazellerine bırakıp yazdırıyorum
Olsun gerisinde çözümsüz formüller
İlerinde sürprizli dağ manzaralı
Işık kaçamaklarının sarkıtlarında
Fotoğraf makinası elde
Düşlere kırsal alinganlığı
Yağmurların taşıdığı sürprizli dalgaların
Bir sayı daha derken öbür sayı öbür sayı
Toprağa düşen damlalar gibi
O en uzun gecenin toprakta bıraktığı izler gibi
Sınırsız bir boşluktur ekranda beliren boş beyaz leke
Yazıyorum bilinmezliğin ihmalkar gizeminde o mahmur bakışlar
Başboş yollar
Dost ellerin sitem tutan parmaklarında

f: Salih Fehmi Katircioğlu

Elimde keder gönlümde heba edilmiş günler
Ne yazsam olmuyor ne desem keşke deyip başka cümle aklımda
Fotoğrafın o en son anı yokuş yukarı çıkılan dağların kaydıraklı manzaralarında
Elimde siyah beyaz grisi kırık bir evren
His ne der düş ne der
Kaypak zamanların nafile akışlarında
Yakaladığım andır o an
Fotoğraf deyip aklımda kalan
Tarumar yüreklerin
İstilacı yalnızlığında
Kararım bir başmayım
Ayaz yalnızlığında
Fotoğrafların çığırkanlığında bir his
Uzak değil yakın olsun dediğim
İmgezen dolu zaman
Gördüklerimin dürtüsünde elde kalan
O an eğer anlıyorsan
Zamandan arta kalan
Derin bir artan düşleri kıskırtan
Olduğun yerde üç ayak
Kertilmiş zaman
Tutsaklığın kafesli yalnızlığında
Dikenli tellerde sen
Senle birlikte eriyen cümleler.

S

BEN SENSİZ GEÇEN YILLARIMA YANARIM !

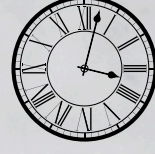
*Yıllar geçti sevdiğimi kalbimden silemedim
Ömür geçip gidiyor gül yüzünü göremedim
Ah o zalim yıllar sensiz nasıl da gelip geçti
Keşke o güzel zamanlar bir gün geri gelse!*

*Başka bir güzelle, kıyaslayamam asla seni
Aşkım sevdamdır bunun başlıca tek nedeni
Ben unutamam, belki sen unuttursun beni
Unuturum belki bu can terk edince bedeni.*

*Bilirim gelmez yaşanan o güzel günler geri
O günü beklemekten kaldım bi kemik bi deri
Ben her gün kazar oldum mezar denilen yeri
Ahirette kavuşuruz belki sen olursan bir peri.*

Tansu SARITAYLI

*göğsümde incecik bir ağrı
saat onikiyi geçmiş*

*büyük insanlar
yine büyük şeylerden konuşuyorlar
benim ise kulağım
bahçede savrulan ağacın
gövdesinin çıkarttığı gürültüde*

*bir de bakıyorum
kendimleyim*

sanki bir ömrün hepsi bu!

*kimseye kızmamak biriktirdim
su kenarlarında dolandım dünyanın
erikler çok güzel çiçeklenmiş bu bahar
ona deli oldum*

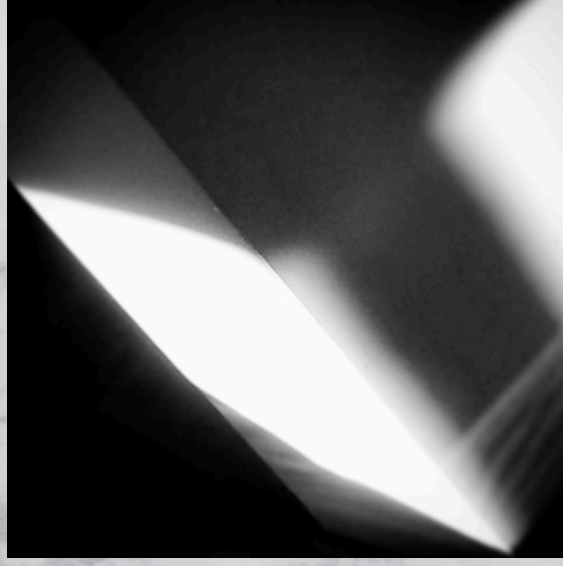
*dünya değişirken
ben nasıl hep aynı kalıyorum
aslında en çok da buna hayret ediyorum*

*na işte tam şuramda
incecik bir ağrı*

*evet
doğru
kendime bir menekşe aldım*

*hem neden olmasın ki?
belki de bir şiirin hepsi bu...*

Tekin DENİZ

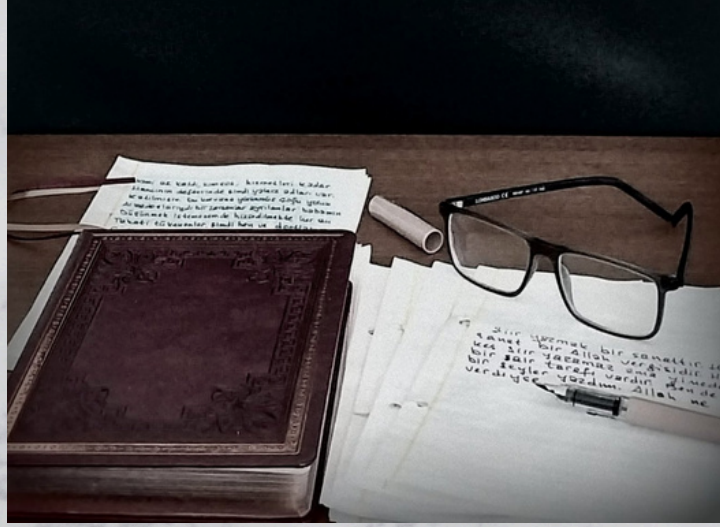

f: Yelda Akıllıgöz

İNSAN UYKUSU

Sabah 5, gün aydınlanıyor. Yavaş yavaş izle. Birazdan gök kızaracak, gözlerini ayırma, çok kısa sürecek. Yanında hafif esinti varsa, çiçek kokuları eşlik etmeye, sığırcıklar ötmeye başladıysa heybene doldur. Zira zaman az sonra kendini, doğanın hakimi zanneden iki ayaklıya bırakacak ve güneşin, ayrıntılarını yitirmiş apaklığı altında yitip gidecek. Dilsiz dostların uykuya dalacak. Taa ki beyazdan kızıla bürünene, ay ucundan selamlayana kadar. Evren döngüsünü tamamlayana dek duyu organlarından azami yararlan. En çok haz veren duyun, burnun ve tenin olacak. Göz ve kulaklarınsa doğa kanununu aşarak yerini insanoğlunun gürültüsüne, kaosuna bırakacak. Duyularını saflaştırmak, algını yönetmek senin elinde. Kirliliklerin esaretinden uzak dur, saflığı özümse. Duyumsadığın bütün güzellikler senin için. Hastalığı ve mikrobu bertaraf et. Zihnine uğrayabilecek tüm kötülöklere öyle çarşaf ger ki; ayrıntısız güneşin sıcaklığı altında erisinler. Toprak kokusu, sabah yeli, yaprakların hışırtısı birbirine karıştığında dik dur, sadece izle. Doğa ve yaşam iç içe, bildiklerini unut, dimağını temizle. Mesajı dinle. Ayın her doğuşu, karanlığın da saflığını gösterecek. Ak ve karanın zıtlığını özümse. Grilerde boğulma. İstemediğin bütün edimlerin dozunu ayarlamak senin elinde. Uzaklaşmaktan korkma. Çünkü bazen uzaklaşmak gerekir. Hayatındaki her şeyin birer deneyim olduğunu unutma. Güneş her daim doğup batacak, gün dönecek. Doğa kendini tekrar edecek. İki ayaklı akıllı varlıklar seni şaşırtmaya devam edecek. Ve bir gün gelecek, zaman yitecek. Çünkü zaman, sen varsan var...

Dr. Ecz. Yelda AKİLLİGÖZ
29 Mayıs 2025 / Saat 05.00

f:Meltem Özipek

MERKEZ EFENDİ

Sabah sessiz ve sakin, kimseler yok görünürde
Herkes derin uykuda hala MERKEZ EFENDİDE.
Ne bir ses ne bir nefes, duymadım hiç birini
Yıllardır buradılar tanımazlar birbirini.
Bu gün onyediyi temmuz bindokuzyüz yetmiş dokuz
Tam otuzdört yıl olmuş, yaşım ise kırkdokuz.
Yirmibes yaş küçüktüm bugün, şimdi dokuz yaş büyük
Gecip gitti bunca yıl, sürer hâlâ bu üzünlük.
Bir başka duyguluyum, belki yine elemli
Nedense gözlerim bugün, bir başka nemli.
Sanki huzur vermekte merkezeğendi bana
Emine Rüveyde ruhuna "EL FATİHA..

1979

Yılmaz ALTINOK

Görence E-Dergi katılımcılarından Yrd. Doç. Dr. Meltem Özipek'in babası Ziraat Yüksek Mühendisi ve şair Yılmaz Altınok (1930-2019)'u saygıyla yad ederiz. Sayın Altınok'un el yazısıyla şiirlerini yayımlamaya devam edeceğiz.

f: Zeliha Altındal

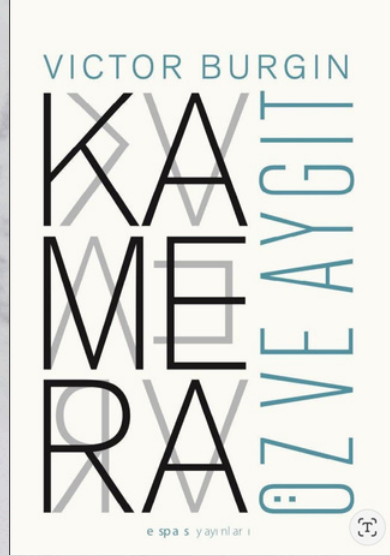
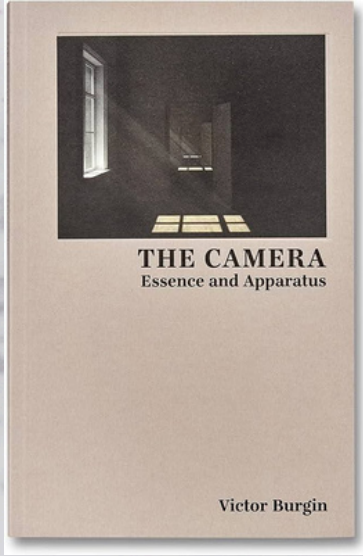
ÖLÇEĞİ

*Pencereyi aç bak
Masmavi gökyüzü
Gülümseyen ağaçlar
Ötüşen kuşlar
Dans eden bulutlar
Göz kırpan çiçekler
Çık dışarı bak
Ağaçta ağaçkakan
Çiçekte arılar
Uçuşan kelebekler
Yürüyen böcekler
Yem arayan tırtıl
Orada boynu bükük kardelen
Sarı çiğdem,
Yanar döner (Sevgi çiçeği)
Su yok hiçbir yerde
Nerede kedilerin içeceği
Hani dostlar hani
Memleketimin ölçeği.*

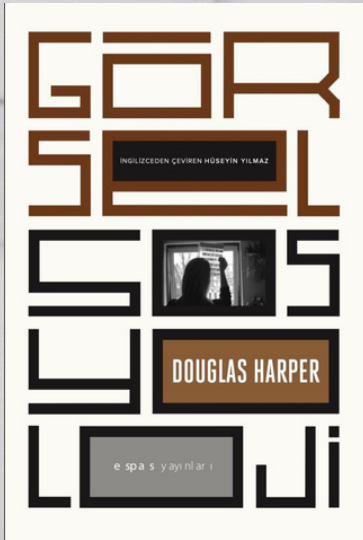
*Zeliha ALTINDAL
22 Mart 2025 / Saat 01.18*

DERGİ, KİTAP, YAZAR

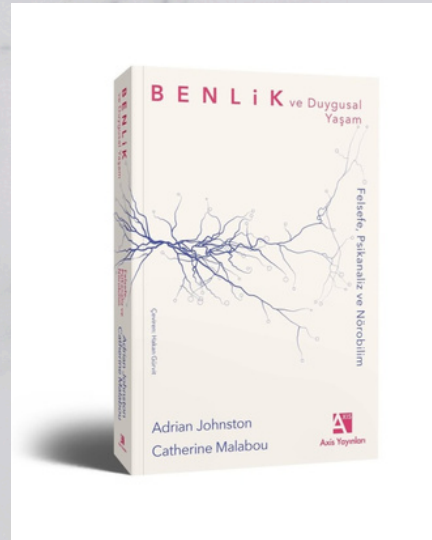
Victor BURGİN

Douglas HARPER

Adrian JOHNSTON
Catherine MALABOU

ANKARA'DA SANAT

<https://lakonser.com/etkinlikler/>
<https://cermodern.org/etkinlikler.html>
<https://csoadaankara.ktb.gov.tr/tr/>
www.kulturyolufestivalleri.com/

SANAT DÜNYASI

- Atatürk'ün, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından NFT formatındaki fotoğrafı tescil belgesi aldı. Bu fotoğraf, dünyada, bir devlet tarafından sanat eseri olarak tescillenen ilk NFT oldu.
- Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu (TFSF) tarafından 2024-25 etkinlik yılına fotoğraf sanatçısı Necmettin Külahçı'nın ismi verilmiştir.
- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) tarafından her yıl 10 Nisan Laiklik Günü'nde verilen "Çağdaş Yaşam Cumhuriyet Ödülü"ne bu yıl Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi layık görülmüştür.
- Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi, 19 Nisan 2024'te Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği'nin "Aydınlanma Onur Ödülü"ne layık görülmüştür.
- Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi, felsefe ve insan hakları konusundaki çalışmalarıyla Aydın Doğan Vakfı tarafından 2024 yılı "28. Aydın Doğan Ödülü"ne layık görülmüştür.
- II. Uluslararası Gordion Arkeofilm Festivali, 24-27 Eylül 2025 tarihinde düzenlenecektir
- 2024 TFSF Ödülleri Abdullah Sezgin, Agora Kitaplığı, Çerkes Karadağ, Gültekin Çizgen ve Kemal Okul'a TFSF Emek Yıldızı Onur Ödülleri Ahmet Beyhan Özdemir, İbrahim Göksungur, Mehmet Özcan Taras, M.Turgay Bilge, Necip Evlice, Sami Türkay ve Sefa Ulukan'a verilmiştir.
- GÖRENCE Felsefe / Sanat Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Prof. Dr. Salih Fehmi Katircioğlu, 27 Mayıs 2025 tarihinde Ankara'da Türk Amerikan Derneği'nde "GİZ Sezilmeyenlere Gizemli Yolculuk" adlı fotoğraf sergisi açmıştır.

VEFAT

Dünyaca ünlü Brezilyalı belgesel fotoğraf duayeni Sebastiao Salgado'yu sonsuzluğa uğurladık. Doğa, kadın ve erkeklerin yaşamda güçlükleri, geleneklerine bağlı topluluklar ve iklim değişimi üzerine dünyanın farklı bölgelerini dolaşarak çektiği siyah beyaz fotoğraflarının yer aldığı önemli eserleriyle kendisini yad edeceğiz. 30 Mayıs 2025'te ressam, yazar, şair Prof. Dr. Bedri Karayağmurlar aramızdan ayrıldı. Merhumlara Allah'tan rahmet, ailelerine ve sanat camiasına başsağlığı dileriz.

